

Szerkesztőség:

Rimaszombatban, Pokorágyi-
uteza 1. szám Ide intézendő
a lap szellemi részét érdeklő
minden közlemény és levelezés

Élyegtelen levelet nem fogadunk el.

Keziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona.
Fél évre . . . 4 korona.
Negyedévre . . . 2 korona.

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER: VASARNAP.

Felelős szerkesztő: KOMÁROMY ISTVÁN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Deák Ferencz-
u. 8. sz. a. a könyvkereskedésben
— Ide intézendők a kiadó hiva-
talt illető előfizetés, hirdet-
mény, nyilttér és egyéb felszó-
lalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petitsor tér-
fogata . . . . . 12 fillér.
Többzöri hirdetésnél árked-
vezmény.

Nyilttér:

Egy sor . . . . . 40 fillér

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legezélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

Ünnep után.

Lezajlott főiskolánk egyesülésének és felavatásának magasztos ünnepe. Lelkünk felemelkedik oda, a honnan nyugodtan és büszkén tekinthetünk le a nagy emberi munkára, a melyért egy kornak egy félszázadon át kellett küzdeni, a vallásos erkölcsi és hazafias eszméket ápolni, táplálni, öregbiteni és most e szeplőtlen tiszta igék jegyében „Egyesült protestáns főgymnasium” felirással ott díszleg a kultúra, a tudomány nagy épülete; a melynek csarnokai nyitva tárulnak a tanulni vágyó, a tudományért szomjazó, nemes, törekvő hazafias ifjuság részére.

Egy fél század tünt le azóta, hogy a rimaszombati protestáns iskola egyesült. Egy fél század pergett le azóta az idő homokóráján és a magyarnak sok dicsősége hullott alá az idők tengerébe; de annak emléke csak időszámítás szerint a multtá, valóságban ragyogó fénysugarai áthatolnak az elmaradt idők kódén és intesíven világítják be azt a közös termet, hol nemcsak a protestáns felekezetek gyermekei, de más vallásbeli ifjak is testvéreként ölelkeznek ma és a tudós tanárok hirdetik a vallás, a hazaszeretet és tudomány igéit, s nevelik a gyermeket az édes magyar hazának.

Ha elvetjük a magot és elültetjük a csemétét, a nagy természeti erő azt kikeleszti, felnöveszti; de ha kertész nincsen, a ki azt öntözgesse, a gyomtól tisztogassa, a fattyuhajtásokat időnként lemetsze, a vihar ellen támogassa, akkor a csemétét előli a sokféle értéktelen növény, a mellekhajtások, a melyek éltető nedvét elszívják, elsorvasztja a sűrűség sötétsége, mely nem enged hozzá világosságot és visszaveri a nap melengető sugarait.

Kertész kell tehát az emberi élet nagy kertjébe is, s csak annak gondos keze alatt lesz abból viruló, gyümölcsöző paradicsom, hol mindazt feltehetjük és produkálhatjuk, mi kell ahoz, hogy az ember magasztos céljának és hivatásának megfelelhessen.

Fölépített és folyó hó 11-én felavatott főiskolánk egyik csemete-kertje annak a nagy magyar kulturának, a hol a magyar anya szülöttét jó hazafinak igyekeznek nevelni és a megfelelő tudományokban oktatni; és tanárai a kertészek, kik minden erejüket és idejüket arra fordítják, hogy a csemetéből egykor egy erős terebély növekedjék, a mely minden veszélyvel és viharral dacoljon.

Ezen eszmék és elvek diadalát ünnepeltük kerek 1000 magyar jelenlétében. magas és kedves vendégeinkkel egyetemben, kik messze földről is eljöttek; hogy közvetlen tanui legyenek annak a dicsőségnek, a mely a teremtésben, az alkotásban, a munkában legjelesebbjeink homlokát babérkoszorúval köríti, s meggyőződni arról, vajjon méltók vagyunk-e arra a hírnévre, a mely az egész Magyarországot betölti.

Eljöttek ez iskola régi tanítványai közül a legjelesebbek is, hogy a régi mesterükkel még egyszer az életben az öröm mámorában osztozkodhassanak s beigazolják, hogy az élet maturáját is sikeresen kiállották.

És most? Emlékünkbe, kedves emlékekbe, sziveinkbe véssük e gyönyörű magasztos ünnepeket, soha nem szűnő örök halálával és elismeréssel, forró köszönetünkkel adózunk azoknak, kik a nagy munkában résztvettek és kedves vendégeinknek azért, hogy bennünket megtiszteltek.

Menjünk pihenni! Nem! Még ezek után is a költő szavai szerint: új kötelesség fáradalma vár reánk . . . !

*

A mindvégig magas színvonalu lelkes ünnepélyről tudósítóink következőkben számolnak be:

Hetek óta folyó lázas és buzgó munkásság után, folyó hó 10-én kezdődött meg a helybeli egyesült protestáns főgimnázium történetében arany betűkkel megörökítendő ünnepély: a gimnázium egyesülésének felszázados évfordulója s az új palota felavatása alkalmából rendezett ünnepségek sorozata.

A város lelkes hangulatban, ünnepi mezben volt, a hűvös októberi szél a házakra tüzött hatalmas nemzeti lobogókat lengette, s a kép egy vidéki nagy város forgalmát, élénkségét mutatta.

Hétfőn délelőtt az ifjuság a tanárokkal élén, lobogó alatt vonult ki a pályaudvarra, hol tömérdek ember várta a püspökök érkezését. — A 3/4 10 órai vonattal jöttek: Kun Bertalan ev. ref. püspök és Zelenka Pál ág. ev. püspök. Velük jöttek: Szentiványi Árpád, Hevessy Bertalan, Jezsovits Károly kir. tanácsos Selmeczbányáról. Fogadtatásuk igazán lelkes volt, s az igazgató-választmány, mely elnökeivel: Bornemisza László alispánnal és Kubinyi Aladár törvényszéki elnökkel élén testületileg jelent meg, tiszteletteljesen üdvözölte a főpapokat. Loysch Ödön igazgató az intézet, Dr. Kovács László polgármester a város nevében üdvözölte az illusztris vendégeket, mire Kun Bertalan, a már megjelenésével is tiszteletrre gerjesztő 89 éves agg férfiú, meleg hangon mondott köszönetet. — A bevonulás után, mely hosszú kocsisorban történt, az ev. ref. püspök Czínke István ev. ref. lelkésznel, az ág. ev. püspök pedig Glauf Pál főesperesnél szállott meg s még aznap látogatásukkal tisztelték meg a főispánt, alispánt, törvényszéki elnököt, polgármestert és a gimnázium igazgatóját.

Délben az ifjuság óriási lelkesedéssel fogadta a gyermekek édesszavú, s a hazafias érzelmek lánglelkű költőjét: Pósa Lajost, kit Dr. Wallentinyi Dezső tanár lendületes beszéddel üdvözölt, mire Pósa Lajos igazán szívből fakadó köszönetet mondva, többször ismételte, hogy ő csak hazajött az ő szeretteihez üdvözölni az új otthonba költöző iskolát, mely az ő második „édesanyja.” Poetikus beszédét szünni nem akaró lelkes éljenzéssel kísérték.

Minden vonatnál fogadták ezután az érkező vendégeket. Eljött a sárospataki főiskola küldöttsége: dr. Székely György kollegiumi közigazgató, Dr. Rácz Lajos gimn. igazgató, Csontos József főgimnáziumi, dr. Metzner Samu jogakadémiai tanár. A miskolci ev. ref. főgimnáziumtól Dr. Jármy József, Tóth Benő, Kiss Lajos és Csorba György és Bihari Ferencz. A nyiregyházi ág. ev. főgimnázium igazgatója: Leffler Samu A késmárki ág. ev. lyceumból: Bruckner Károly igazgató és Báthory Andor tanár. Iglórol: Dr. Róth Róbert tanár, a kecskeméti ref. főgimnáziumból: Fazekas Ferencz tanár, volt itteni professzor. Az orsz. középiskolai tanáregyesületet Dr. Schmidt Attila budapesti főgimn. tanár, a losonczi áll. főgimnáziumot Benicsky Kálmán igazgató és György Lajos tanár. az eperjesi ev. főiskolát Dr. Wallentinyi Samu és Pesko Ödön tanárok, a roznyói ágost. ev. főgimnázium képviselőiben Szánthó József igazgató, Törköly János és Váry László jöttek el.

Délután érkezett meg a vallás- és közoktatási kormány képviselője: dr. Molnár Viktor min. tan., kit Loysch Ödön igazgató kerekded beszéddel üdvözölt s dr. Kovács László a város nevében intézett hozzá szép szavakat, melyekre a kormány képviselője szívesen hangon válaszolt, megköszönve a lelkes fogadtatást. Biztosította a megjelenteket arról, hogy szívesen jött az ünnepélyre, mely nem helyi érdekű, hanem országos jelentőségű. A bemutatkozások után a kormány képviselője Hámos László főispán szívesen látott vendégeként a vármegyeházára hajtattott, honnan a főispán társaságában a püspökökhöz, az ig. választmány elnökeihez, a főgimnázium igazgatójához és a polgármesterhez ment látogatóba.

Este futótűzként terjedt el a hír, hogy a jelzett faklyásmenetet megtartják s az ifjuság a kormány képviselője és a püspökök iránti tiszteletét és figyelmét ez uton is kifejezheti. — 8 óra után szép négyes rendekben elindult a zenekarral élén 120 faklyavívó s a sorfalak között óriási közönség s az ifjuság szép rendben haladt. A vármegyeház előtt elvonultak s a Deák Ferencz-utczán, Erzsébet-téren át a Jánosi-utczába vonult a menet, hol

az ev. ref. paplak előtt éljenzete lelkesen a püspököt. Innen a Kossuth-utczán végig haladva s közben az özv. Báthory Istvánnál megszállt Pósat is lelkesen megéljenzették, az ág. ev. paplak előtt fejezték be a szép ovációzt, mely után a főgimnáziumhoz vonultak és a faklyákat eloltatták.

E közben a „Tompá” szállodában gyülekeztek az ismerkedési estélyre az idegen vendégek és a helybeli érdeklődők. Itt csakhamar kedélyes hangulat támadt s örömmel üdvözölték egymást a régi jó ismerősök, az ismeretlenek pedig egymással hamarosan megbarátkoztak. A főgimnázium tanári kara nevében dr. Veres Samu lendületes pohárköszöntőben szeretetteljes meleg hangon üdvözölte a vendégeket, kik nevében Leffler Samu nyiregyházi gimnáziumi igazgató mondott talpraesett tősztan köszönetet. Az ismerkedési estély a késő éjjeli órákban, lelkes hangulatban ért véget.

Másnap, folyó hó 11-én nagy volt az élénkség városunkban. Már 1/2 10 óra tájban sűrű csoportokban vonult a közönség és a sok küldöttség a főgimnázium gyönyörű épülete felé.

A tágas és a Lengyel-család házi kertésze által fenyegetyakkal izlésesen felszított tornacsarnokot hamarosan zsufolásig megtöltötte a nagy és díszes közönség. Az erkélyt a hölgyek foglalták el s a padosorokban elhelyezkedtek a deputációk: az egyházak és összes közintézményeink képviselői. Lelkes éljenzéssel fogadták Pósa Lajost, ki két volt kedves tanára: Baksay István és Fábry János között foglalt helyet az emelvényen, melynek háttérében a Schwalm Nándor tanár által szépen megrajzolt Luther és Kálvin képe volt látható, s melyen helyet foglaltak a szintén lelkes éljenzéssel fogadott dr. Molnár Viktor min. tanácsos, Kun Bertalan és Zelenka Pál püspökök, Hámos László főispán, Bornemisza László és Kubinyi Aladár elnökök, Szentiványi Árpád a tiszai ág. ev. egyházkerület főfelügyelője, Farkas Ábrahám országgy. képviselő, Hevessy Bertalan, Mihalik Dezső, Marton János, Molnár József, Samarjay János, Farkas Zoltán, dr. Kovács László polgármester, a főgimnázium igazgató-választmányának összes tagjai, másik oldalon pedig a vidéki tanintézetek képviselői. Ott voltak még az egyházak képviselői: Szémann Endre prépost-plebános, a kishonti ág. ev. esperesség Terray Gyula és a gömői ev. ref. egyházmegye Nagy Pál főesperes vezetése mellett, az izraeliták képviselői Singer S. Leó főrabbi vezetésével, a vármegye, a város, az összes tanintézetek és kulturintézmények küldöttei.

Az ünnepélyen első volt a Hujber József által vezényelt s a helybeli ev. ref. és ág. ev. egyházi kántorok egyesítéséből alakult kar gyönyörű éneke, melynek elhangzása után Bornemisza László az igazgató-választmány elnöke következő szép szavakkal nyitotta meg az ünnepélyt:

Tisztelt ünneplő közönség!

Igaz örömmel emelem fel szavamat, ezen ünnepélyes alkalommal, az igaz öröm érzetével, melyet több évtizedre terjedő buzgó törekvésnek, és hosszú fáradságos munkásságnak sikere s megvalósulása, önkéntelenül is fakaszt — minden nemesen érző egyén szívében.

Órül szívünk lelkünk e mai napon: hogy egyesült protest. főgymnasiumunk fennállásának ötvenedik évfordulóját és egyidejűleg díszes új gymnasiumi épületünk felavatását ünnepelhetjük!

Ezen kettős örömműnnp emléke, maradandólag megőrizve, legfényesebb lapját fogja képezni főgymnasiumunk történetének, jelentőségének és fontosságának fogva pedig, kívánatos és méltó lenne arra, hogy vármegyénk és a két érdekelt egyházkerület határain túl is, az országban méltányló figyelemben részesíttessék.

Mert főgymnasiumunk, az egyetlen közművelődési intézmény az egész országban, melyet a két testvér protestáns hitfelekezet kölcsönösen, egyezményileg megállapított paritás alapján tart fenn. — És ha figyelmesen végig tekintünk ezen lefolyt ötvenéves mult eseményein, fényes és kétségbevonhatatlan bizonyítékait találjuk azokban annak: hogy a két testvér protestáns hitfelekezet, egymás iránti barátságos jóindulatát, a jogoknak kölcsönös tiszteletben tartása, a kötelességek egyenlő megosztása és tiszta erkölcsi alapon való teljesítésének közös és kötelező átérzése mellett, nagy feladatok és nemes törekvések megvalósítása érdekében, célzatos és sikeres munkásságot teljesíteni képes és hivatva van. De más részről

azon körülmény, hogy egyházi főhatóságaink jó indulatú buzditása és hathatós támogatása, valamint a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak becses pártfogása és nagylelkű anyagi segítségével mellett egyesült protestáns főgymnasiumunknak, mely itt a tiszta magyarság véghatárán, a magyar közművelődés terjesztése, az ifjúságnak hazafias szellemben való tudományos kiképzése, a magyar állameszme megszilárdítása érdekében, fontos nemzeti feladatot van hivatva megvalósítani, ezen — a köz kívánalmainak minden tekintetben megfelelő s különben is diszes épületet felemelhettük s azt rendeltetésilem nemes céljára, e mai napon felavatva átadhatjuk nemcsak helyi, hanem országos tanügyi szempontból tekintve is: jelentőségteljes és figyelemre méltó örömdetes eseményt képez.

Fokozza örömlünket, hogy ezen ünnepélyünket mindkét egyházkerületünknek érdemekben gazdag főpásztora: méltóságos Kun Bertalan és méltóságos Zelenka Pál püspök urak személyes megjelenésükkel megtisztelni kegyesek voltak és hogy a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur megbízott helyetteseként méltóságos Molnár Viktor miniszteri tanácsos urat körünkben tisztelhetjük. Fogadják mindhárman szívesen, legőszintébb tiszteletteljes üdvözlözetemet.

Örömmel üdvözlöm többi igen tisztelt vendégeinket, kik szíves meghívásunk folytán testvéries, barátságos jóindulattal itt megjelenni szívesek voltak, hogy örömlünkben résztvéve — ünnepélyünk bensőségét — fényét és díszét emeljék.

Szívesen üdvözlöm végre mindazokat a tisztelt barátainkat, kik érdeklődve főgymnasiumunk iránt, ezen ünnepélyünkön megjelentek, hogy a közörműnek osztályosai lehessenek!

Ezek után azon legbensőbb óhajjal mellett, hogy ezen épület legyen a magyar nemzeti közművelődésnek, a tudományos ismeretek terjesztésének erős vára, hirdesse, tanítsa nemzedékről-nemzedékre a hazaszeretetnek, hithűségnek és igaz protestáns szellemnek nemesítő magasztos eszméit! Felkérem a két püspök ur ő méltóságát, hogy ezen új gimnáziumi épületünket rendeltetésilem nemes céljaira egyháziilag felavatni és átadni kegyesek legyenek.

Ez érzelmeiktől áthatva — tisztelt ünnepelő közönség! fogadják egyenként és összesen mindnyájan legőszintébb üdvözlözetemnek kifejezését!

A lelkes éljenzés után a tisztaünneni ev. ref. egyházkerület tisztos agg püspöke: Kun Bertalan következő szép imát mondotta:

Örök Isten, hatalmas ura a természeti és erkölcsi világnak, ki a mult idők történeteivel s azokból merített tapasztalatokkal tanítasz minket a Te irántad való háladátságra, — abból folyó köteleességekre; más részről ezekben merített tanúságokkal mutatsz nekünk biztos utat arra is, hogy kelljen saját testi, lelki jólétünket biztos alapokon megépíteni: mivel kezdhetnénk meg mai ünnepünket, a tudomány, erkölcsiség, vallásosság, általában a közművelődés terjesztésére felállított épületnek felavatási szent ünnepét, mint azzal, hogy több mint egy félszázaddal ezelőtt történt dolgokról emlékezzünk meg. — Fél-századdal ezelőtt történt ugyanis az meg, hogy a magyar honi két protestáns hitfelekezet, a vidéken letelepedett buzgó híveinek lelkiismeretében megszólalt a Te lelkesedés ereje és egyesülvén a szeretetben és lelkesedésben, megalapítottak itt, a legszebb remények között, egy közös tanintézetet, és atyai oltalmad szárnyai alatt, mustármagból egy terebély fává nevededett azóta ezen intézet ugyannyira, hogy jótékony árnya alá nem volt már befogadni képes a muzsák naggyá nőtt seregét, új és nagyobb templomot kellett építeni a tudományos tanuló ifjúságnak és ezen templom, ime a Te atyai segédmed után, s édes magyar hazánk bölcs kormányjának gondoskodásából itt áll e díszben, két ösz-szelelkődő hitfelekezet buzgósgának, reményének örömes érzései által lengedetett zászlók hirdetik a hálát, melyet érzünk a Te jószágodért, érez a muzsák ifju serege, melyet egyesülve emelünk hozzád szívünk oltáráról.

Vedd kedvesen jó Atyánk, Istenünk e háláldozatot, melyet szent célban és szeretetben összeforrt szívek emelnek hozzád: e hála a legszebb záloga annak, hogy népünk lelkesedik a jóért, szépért; áldozatkészségét nem vonja meg oly intézetektől, melyekben a Te félelmed, tiszteleted, a tudomány és erkölcsiség, a haza iránti lángoló szeretet ápoltnak, melyeknek uralma alatt érhető el szívünk azon forró óhajta is, hogy jöjjön el közénk mielőbb az *egy akol és pásztor boldog kora is*.

Mi segíthetne e szent célhoz bennünket biztosabban, mint az iskola? mint a különféle nevelő intézetek, jótékony egyesületek? Tisztelettel szent oltáránál áldozik azon nép, mely ezekre készséggel adja őrse fillereit. Fenn marad annak neve és emlékezete és fényleni fog örökkön örökké, mint a csillagok.

E hittel éleszd óh Atyánk! közöttünk a buzgóságot, áldozatkészséget. E hitnek szép eredményeként mutatjuk be ez ünnepélyes órákban ezen diszes épületet is, — szenteld fel ezt a muzsák állandó templomává, az említett szent célokra, hogy szeressenek ebbe szorgalmasan járni, legyen ez mindazon lelki, szellemi, erkölcsi erők forrása, melyek az embert a föld urává teszik, melyek hatalmába adják a természeti erőket, hogy azok által csodás dolgokat műveljenek, megkönnyítsék magukra nézve a földi élet terheit, uralkodjanak a föld felett, hatalmuk alá hódítsák ennek állatjait, termékenységre kényszerítsék ennek kebelét. Kivülről is vedd ezt oltalmad alá, tartsd fenn ezt századokról-századokra; szelidítsd meg az elemek erejét is, hogy kiméletesen vonuljanak el e felett: hogy így megvédve, annál hatalmasabban löveljen szét falai közül a tudomány lelket világitó, a vallásos hit szívet nemesítő fényje: a közjóért, hazáért lángoló lelkesedés és szeretet, általában minden nemes és hasznos ismeretek, melyek képed másává képzik az embert, áradjanak ki ennek falai közül hazaszerte, mindenfelé.

Igy szenteld fel; így add át jó Atyánk! a tudományok ezen csarnokát a közhasználatnak; és hogy ennek falai között időről-időre folytatandó komoly és szent munka áldásos legyen, állíts ebbe oly hű, lelkes, hivatásukat teljesen érző tanerőket, előjárókat, pártfogókat, kik hivatásuk magasztalan állva, lélek szerint lesznek papjává a tudományok e szent templomának, s eszközölni fogják, hogy iskola és egyház versenyezzenek egymással arra, hogy összeolvastván a különböző nemzetiségű népeket, tegyék azokat egy testté, különösen egy lélekkel

a boldog és szabad magyar haza szeretetében, bírásában.

Azoknak pedig, kiknek szemök láttára s közvetlen befolyásukkal emelkedett fel ezen diszes épület, adj jó Atyánk! továbbra is lelki, testi erőt a fontos munkára, legyen rájuk nézve e felavatási ünnep a lelkesedés pünkösdi ünnepévé, és ennek áldó hatása alatt folytassák tanításait s felügyelő és kormányzó tiszteket.

Ily, minden tekintetben és irányban helyesen felszerelt iskolákkal s virágzó tanintézetekkel áld meg óh Atyánk, az édes magyar hazát, nemzetet: hadd terjedjen ezek által közöttünk a nemzeti műveltség, értelmiség, a tiszta erkölcs, hazaszeretet; s legyen ezek által boldog a nemzet, a haza, a felkent király lelje népe boldogságán örömet; fény, dicsőség koszorúzza szent nevét. Hazánk kormánya legyen igazság és hazaszeretben, törhetlenül erős! a Te szent nevedre pedig mindezek megvalósulása által, térjen hála, — dicséret, dicsőség a mi lelküktől örökkön-örökké! Amen.

A szívhez szóló áldás után Zelenka Pál a tiszai ág. ev. egyházkerület püspöke mondotta el következő nagy figyelemmel hallgatott s valóban tartalmas beszédét:

„Hálaadás és dicsőítés áhítatával éghet felemelkedő fohász után nyomban átvesszük, felavatjuk és átadjuk ezt az új épületet rendeltetésilem céljára, ünnepeljük pedig az öröm és remény vallásos érzelmeivel egyben, iskolánk közös voltának immár felszazados évfordulóját.

Ünnepeljük mindenekelőtt a két egyházkerületnek minden időkre ragyogó tényét, azt, hogy a sötét időkben egyesített oszgyáni és rimaszombati gimnáziumokat itt közös tulajdonban megtartotta, hitbuzgalom és áldozatkészség által főgymnasiummá fejlesztette, kitartóan hűséges gondozással egységében, szellemében és érületében színvonalra emelte és államcélokra is sikeresen munkáló ezen tényeért a magyar állam anyagi elismerését is megérdemelve megszerezte.

Ünnepeljük itt a főgymnasium kormányzásának tényezőit azért, hogy az ev. két egyház demokratikus szervezetét itt is megtartották és a szeretetteljes testvériség paritását sértetlenül megóvták, mindig hithűen, nemesen biztosították.

Ünnepeljük itt a tanári karban a szellemmunkásokat azért, hogy a patriarchális kor egyházas szellemével megáldottan, tudták a valójában evangyeliomi keresztény neveléstani által az ifju nemzedék lelke-szívébe az igaz hitet, tudományt, ismereteket és műveltséget beoltani s őket a hazafiság lángoló szeretetével, kettős azon és ezen áldással a tudomány magaslataira ép úgy, mint a közélet mélységeibe nevelői törekvéssel és szellem-atyái áldással kibocsátani.

Ünnepeljük itt mindazokat áldott emlékekben és valóságban, kik lelki, szívbéli s az ebből származott anyagi áldozattal váltak ezen intézetnek jöltevéivé, alapítóivá, a tudomány és hazaszeretet égi és földi fellegvárúat azt fejlesztették, nemesen ezen cselekedeteik által hagyván magukról örökké ragyogó szent emléket.

Ünnepeljük itt a hazai közéletnek kezdettől termő fáját, azt az evangyéliumi két egyházegyetemet, a mely mint tanítványnevelésnek és folyton haladásnak szent egyháza, a nagy prófeta parancsához híven: „tudakozza a régi ósvényeket, hogy lássa az utat, melyen lelki nyugalommal kell járnia“ A korszakoknak józan és magasb igényei elől sohasem zárkózott el; hazánk törvényhozásának intézkedéseit hazafias hódolattal fogadta, reformmunkáját a tanügyi terén is hivatástudattal magáévá tette. Ormain a lelkiismereti szabadság zászlaját lobogtatta, véráldozattal is védte. Jogban, köteleességben az egyenlőséget hirdette és követte, a testvériség ellen még az üldözések sötét idejében sem vétett, a szellemi emaradás köreit a felvilágosodás égi fényével üzte s ezzel az eget kívánta nyitva látni, közelbe hozni mindig vágyaival, törekvéseivel e haza szent határain kívül soha nem bolyongott. Népét az égi tanoknak, a szent ígének testbe öltöztetésére tanította. Vezérelve volt: elvész a nép, a mely tudomány nélkül való s ezért nemzedékek felvilágosítására és művelésére iskolákat állított a szentélyek mellé. Közelbe hozta családok tűzhelyét, szentélyek oltáraihoz mindenütt. Vezérelve volt: „minden bölcsességnek kezdete az Ur félelme“ s ezért a vallás és erkölcs égi anyagaival szövetkezveben népének földi útját a Megváltó és Üdvözítő Ur példaadása szerint az igaz boldogulás révpartjához s a tökéletesedésnek e földön túl terjedő végeztéljéhez irányította. Isten szíve szerinti ember formálásának tudatával vezette a természetes embert az evangyéliumszerű vallásos lény összes kincseivel a nemesedés lépcsőzetéin fel.

Kor és állam követelményeivel lépést tartása azonban martyr-uton vezette közegyházainkat mindig. Isten kegyelmén kívül, a mely mentő és fenntartó isteni erő gyanánt élt és hatott közöttünk, önmaga erejére utalva nélkülöznie kellett a legszükségeseb anyagi eszközöket is. Hittelmes fohász és áldozattal küzdelem azonban mindenkor tudta a gondhegyeket eltávolítani, tudott a külszertulási romjai felett is új életet támasztani s szegényesen bár, ámde tisztességesen tudta hivatását betölteni. Nehemias népe módjára védfegyverrel egyik, munkaeszközökkel másik kezében védte és építette szent Jeruzsálem falait s a mi Istenünk hadakozik érejtünk, lángoló hitével felfogott minden csapást, legyőzött minden akadályt, s mély sebek közt égető kínok közt is tudott a szabadság Istenének Halleluját zengeni. Ott pedig, hol minden erőfeszítés daczára sem volt elégséges a közérő, a Szentlélek által ihletett férfiakban és nőkben küldött segítő társakat az Ur, a kik a rideg köteleesség korlátain jóval felül meghozták hagyományaik, alapítványaik és adományaikban az élő kőveket, intézmények erősítésére.

Közegyházunknak Isten szent akarata által jelölt és kegyelmével egyengetett ezen régi ósvénye, útja volt kicsiben századokon keresztül ezen iskolának is.

Haladjon ezen nehéz, de áldásos uton, új ezen épületben is főgymnasiumunk.

Isten áldva és dicsőítve vesszük át ezt az új épületet az egyesült protestáns főgymnasium tulajdonába s átadjuk azt vallásos óhajjal a tényezők kezelése alá

Átadjuk ezt az épületet az igazgató tanács élén Neked tisztelt Elnök ur, ki a fenntartó és kormányzó társalem képviselőiben a kormányzó vezérszerepében ez idő szerint hatékonyan közreműködöl. Töltsd be ezen helyedre ezen új épületben is a főgymnasium hármashivatásának tudatával egyház, haza hű fiaként férfiasan. Légy ezen intézet élén vonzó, gyűjtő, vezető erő „hű

sáfára a reátok bizott talentumoknak.“ Légy neme barátja a szellemi munkásoknak, istápolója életsorsuknak, nehéz hivatásuk akadályainak elhárítója, „hogy a Te befolyással is végezhessék szellemmunkájukat Isten adta jókedvvel mindig.“ Légy egészséges kapcsa az iskola és a felsőbb hatóságoknak, az egyház fokozatos egységére ezen viszonyban is melegen törekvő. Kegyelemezzen munkás életednek, adja vezéri közreműködésedre égi áldását az Ur!

Átadjuk ezt az épületet Neked tisztelt Igazgató ur s Benned és Általad tanártársaid, kedves testvéreinknek Ide hozzatok a régi épület összes értékeit, az ifju nemzedékben a 2 egyház drága kincseit. Hozzatok ide a régiből a legrégebbet: egyházatok ősi szent hitét, a régi tanárok lángbuzgalomát, bölcsességét, atyai indulatát és önáldozatát. Gyujtsátok meg a reátok bizott fogékony lelkekben a tudomány földi fénye mellett a hit égi fényét. Neveljétek őket mindazokra, a mik nekik majd hivatást, hatalmat, biztosítékot nyújtanak a közéletben tisztességes élésre, az Ur rendelte pályájukon sikeres közreműködésre. Vessétek be szellematyák módjára szíveikbe lelkükbe a tudomány fényvilágával körülövedett szeretetet egyházunk és hazánk, kegyeletes intézményei s azok legszentebbje a szülősálad iránt. Legyetek a szent örökségnek átadói, biztosítói. Vezéreljen Téged, Titeket, áldjon meg az Ur.

Átadjuk ezzel a nyilvános használatra vallásos óhajjal. Lakozzék e házban az Urnak félelme Hirdettesek benne az ég igazságainak ismerete. Dicsőítsétek abban az Ur szent neve. Nyugodjék rajt, sugározzék abból is Isten szent áldása!

Ily áldásért fohással és munkával foglalatoskodók legyenek mindannyian áldottak a mi Urunk a Jézus Krisztus által.

A lendületes beszéd után dr. Molnár Viktor min. tanácsos, a közoktatási kormány képviselője emelkedett szólásra, s körülbelül ezeket mondotta:

„Nekem jutott a megtisztelő feladat, hogy a nagyméltóságú m. kir. közoktatásügyi miniszter ur meghagyásából a mai szép kettős ünnepen megjelenhettem, és a miniszter ur üdvözlözetét és jó kívánatait átadhatom, az intézet igazgató-tanácsának és tanári karnak és az ifjúságnak. — Es ha-kérdem magamtól, hogy miben állanak e jó kívánatok, akkor egyszerűen utalok arra, és azt a tanácsot adom önöknek, hogy cselekedjenek úgy, mint elődeik, akik ezt az intézetet a XVII ik századtól kezdve vezették, irányították. Cselekvésüknek legszebb példáját az intézet története nyújtja, mely dióhéjban magában foglalja nem csak a magyar közművelődés és tanügyi történetét, hanem a két protestáns egyház küzdelmeit, sőt a magyar nemzet küzdelmét. Csak két mozzanatot akarok kiemelni az intézet multjából, melyek figyelmemet megragadták. Ezyik arra az időre vonatkozik, mikor szabadságharcunkat leverték. Akkor történt, hogy a nehéz politikai viszonyok következtében szükségesnek látta a két protestáns egyház, hogy egyesüljön és egyesítse a rimaszombati református és oszgyáni evangyélikus iskolákat, hogy ellentállhasson a nemzetellenes politikának és hogy megtarthassák iskoláikat.

A második mozzanat későbbi időkre vonatkozik: 1860-ban a tanári kar elhatározta a magyar nyelv kötelező használatát. A tanári kart e miatt felettes hatósága megrója, és azért is, mert vonakodik iskolájában a magyar nyelven kívül több nyelvet tanítani. A tanári kar ekkor megszünteti az érintkezést a felettes hatóságokkal. Ha azt kérdezzük, hogy miért volt bátorságuk így cselekedni, akkor a felelet könnyű. A felelet az, hogy a tanári kar megett állott ezen intézet igazgató-tanácsa, mely szilárdan rakta le az iskolának alapjait és örökösödött azok felett, de ott volt az intézet magyarsága felett éberem örökösödő kormány, mely félre tette a felekezeti feltélenykedést. De ezek a nehéz idők elmúltak, remélem és hiszem, bizonyosság ez a diszes szép épület, melyet a kormány is segített emelni és bizonyosság a miniszter ur azon ígérete, hogy továbbra is vállvetve akar működni a két protestáns egyház kormányával. Most csak még egyet! Kívánom, hogy az isten áldása lebegjen ezen intézet felett és mindazok felett, kik az intézet falain belül készülnek az élet nehéz küzdelmeihez és a magyar haza dicsőségére.“

Az éljenzés csillapulta után Szűcs György ev. ref. kántor vezénylete mellett ismét egy szép karének következett, majd Loysch Ödön a főgymnasium jeles igazgatója olvasta fel következő, nagy gonddal megszerkesztett s szép reflexiókban bővelkedő ünnepi beszédét.

Mélyen tisztelt ünnepelő közönség!

Csodálatosak az isteni gondviselés utjai! A virág a tavaszi kikelet első meleg mosolyával kibontakozik a anyaföld ölelő karjaiból és a mikor szirmainak pompájával, illatának kábitó édességével feliditette a természetet, az éltető nap csökjainak hidegülésével rendeltetését betöltve, elhervad, elfonnyad, észrevétlenül, megsiratlanul.

Az állat a titkok titka által világra jön és a mikor a természetbe mozgékonyágával életet öntött, az isteni gondviseléstől reá szabott idők végeztével visszavonul az erdők rejtett sűrűjébe, a sziklák megközelíthetetlen tökélegébe és elfonnyad, elpusztul észrevétlenül, megsiratlanul.

Csupán a természet koronájának, az Isten képe formált embernek adta meg a végzet, hogy céljai legyenek és hogy ezeket a célokat testi és lelki fájdalmat okozó fáradságos küzdelem árán érhesse el.

Mert az emberiség történelme a folytonos küzdelem szakadatlan láncolata. Minél magasztosabb, minél ideálisabb az a cél, a melyet a fejlődő szellem elérni akar, annál véresebb az a küzdelem, a mely érte kitör.

A bünbe merült Róma tepsedt világát újabb, nemesebb életre ráta fel Krisztus isteni tana és mégis évszázadok vérözönébe került, míg a felebaráti szeretet tana diadalmaskodott a rabszolgaságon, az apostolok egyszerűsége az ó világ feslett erkölcséin. A roppant hatalmában elbizakodott középkori egyház visszaéléseibe beleharsant Luther tiltakozó szava, a romlottság veszes örvénye felé siető emberiségét feltartóztatta Calvin vaskeze és mégis titáni küzdelem volt az, a mely az egyszerűség létjogosultságát elismertette, a gondolkodás természetes szabadságát kivívta. A kiváltásos osztályok zsarnoki, hatalmi körébe belemarkolt a népek forradalmának rette-

netes keze és mégis milliók vére omlott, míg az emberiség tulnyomó többsége rákényszerítette egy kicsiny töredékre az egyenlőség fogalmát. Ember-vér áztatja a földgömb minden rögét, fájdalmas sóhajok keserű nyögését visszhangozza a végtelen idők minden percze, és mindez azért, hogy az emberiség haladjon, tökéletesedjék, nemesbüljön...

Osodálatosak az Isten utjai! Az érzéstelen virág, a léleketlen állat nem tiporja egymást. Egyedül az ember nem képes a békés fejlődés természetes útján feljutni arra az erkölcsi magaslatra, melyre az isteni kinyilatkoztatás rendelt; egyedül az Isten képére teremtett embert hozzák közelebb vad szenvedélyeket felkorbácsoló véres harcok ahhoz a magasztos, eszmei végcélhoz, melyet a szent könyv ez igénytelen szavakkal határoz meg: Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletes...

Hazánk tevékeny részt vett mindig az eszmék véres forrongásában és bőven ontotta szive verejtékével azt a talajt, melyben az emberiség egyetemleges érdekei gyökereznek. Küzdött a kereszténység magasztos eszméiért; harcolt a szellemi szabadság lélekemelő tanaiért. Fegyverben állott ősi jogai megvédéseért egy armányos szomszéd fenyegető zsarnoksága ellen, sikra szállott Európa békéjeért a pogány pusztító fergetegével szemben.

De sohasem öltött küzdelme oly nagyszerű jellegűt, sohasem domborodott ki annak egyetemleges jellege oly határozottan, mint a mikor az általános emberi szent jogok azon fenséges tanaiért ragadt fegyvert, melyek az emberi tökéletesedés örök törvényéből folytak.

Es mégis el kellett buknunk évezredek küzdelmünk legnagyobbserűbbjében. Igaz, hogy az emberi szellemet halálos béklyóba szorító társadalmi korlátok megdőltek, igaz, hogy a fejlődés hatalmas keze széttiporta a közép-kor átkos maradványait, de a győztes abszolútizmus hagyományos önkényének egész súlyával nehezedett még egy időre e szerencsétlen nemzetre, mely csak véres küzdelmek keserű tapasztalatai árán tanulhatta meg azt az igazságot, hogy az egyesülésben rejlik az erő.

Ebbe a korszakba esik a rimaszombati egy. prot. gimnázium alapítása.

Az Európa ámuló lelkesedésétől kísért küzdelem megszűnt. A nemzet apostolai vérpadon, a nemzet gondolkodói börtönben. Halálos csend a véráztatta földön, mely még nemrég visszhangzott egy szabad nemzet lelkes örömtől. Csak a győzelemittas sas kárörvendő vijjogása halltszik néha-néha a mikor lecsap, hogy a szent eszmék egy-egy harcászát karmaiba zárja. A reményűség utolsó csillaga is a messze jövő halvány kódében vész el, mintha a költő szavait igazolná: multadban nincs öröm, jövőben nincs remény...

Es ekkor a halálos csendet egy égi zsolozsma tiszta hangja töri meg: az elalélt nemzetet csüggedt elkéserevéséből felrázza Luther hatalmas riadója, a lemondó kétségbeesést biztatja a reformátusok zengzetes dala...

Honnan e hang? Ki meri megtörni örömríadójával a csendet, a melyet annyi véráldozat árán csak az imént teremtett a hatalom, a zsarnokság retentő keze?

Az ősi Kishontvármegye vezérférfiai jöttek össze, hogy kezet fogva a három százados rimaszombati ref. és az ugyanolyan idős osztrák ev. iskola tanáiraival, két yenge fászkát ültesse a hazai földre, a melyek gyökerei majdan összenőve, a melyek ágai összefonódva, mint egyesült prot. gimnázium hirdessék a két testvérelekezet békés együttműködését. A mi a nagy reformátusok sziklaszilárd meggyőződésén csorbát szenvedett, a mit évszázados viharok dúló fergetegében a közös veszélyek, a közös szenvedések, a közös megpróbáltatások összeforrasztani nem tudtak, a mit csak egyes álmódzók sóvár lelke a messze távol derengő kódében óhajta sejtett, mindazt meghozta e helyen 1853. október 11-ike. A két testvér-lekezet egyesült, hogy az elnyomott protestantizmusnak új oltárt, az üldözött hazafiságnak erős bástyát, az elhanyagolt tudományok szent hajlékot emeljen. Ünnepi mezt öltött a város, ünnepi hangulat fennen dobogtatta a szíveket: Erős várunk a mi Istenünk, a ki a közös veszélyben egyesítetted az erőket közös célra, eljövél Szentlélek Uristen, hogy a kinek szavát a mult nem értette meg, a békeangyalt lehozza a földre!

Igy született meg a rimaszombati egy. protestáns gimnázium, egy eltíport nemzet fájdalomai és reményei közt; mint első tanulsága egy évezredek küzdelem egyetértésre intő szövegének.

Szerény materialis alappal lépett az élet küzdő terére. Az egyesülő két iskola együttes csekély alapanyagona nem biztosította fennmaradását, hiszen alig érte el a 25000 frtot. De tapárai, a kik fenkölt gondolkodással hivatásukat kenyérkeresetnek sohasem tekintették, hoztak magukkal oly erkölcsi tőkét, mely lételet minden anyagi kincsénél szilárdabban biztosíthatta: forró hazaszeretetet, erős protestáns kitartást, komoly munkakedvet és kötelelőségérzetet és rendíthetetlen bizalmat egy szebb jövőben. Ilyen erkölcsi alap birtokában az iskola pályája csak emelkedő, munkássága csak eredményes lehetett.

Az abszolút hatalom jogtípró szava hiába is készült e helyen, a nemzetiségek határmegyéjén, a magyar nemzeti szellem megnyilatkozását megtörni; a reaktív súlyos keze hiába akarta a protestantizmus szabad-elvű tanait a mult felfogásának alárendelni: a magyar szabadság apostolai, két egyházfelekezet hitbuzgó harcosai szegültek ellen ennek a törekvésnek és e kettős vértől visszapatant a támadó fegyverek éle.

Ellenkezőleg, a nyomás sulya alatt megacézósodott a letterő, kétszeresen megnyilatkozott az ősi protestáns áldozatkészség és az a sürű, vészes felhő, mely hazánk és egyházunk egét a Bach korszak és a pátens napjaiban borította, eltűnt, szétfoszlott, mint a kőd a nap diadalmas sugarai előtt.

Megtörtlenül, sőt fejlődése virágában találta iskolánkat a kibékülés nagy esztendeje. 1867 és attól kezdve ez intézet a magyar állam oltalma alatt rohamosan halad előre a fokozatos haladás útján. 1875-ben a régi épület szűknek bizonyulva egy második emelettel egészítetett ki. 1878-ban büszke önértélettel ünnepelhetette fennállásának negyedszázados évfordulóját. 1884-ben az eddig VI. osztályu gimnázium kiegészítése határozottatott el, és 1885-ben már megtarthatta első érettségi vizsgálatát protestáns egyházunk két lánglelkű vezérének, Zelenka Pál püspök és Zsilinszky Mihály államtitkár ő méltóságai

elnökelete alatt. Az iskola fejlesztése a tanári kar kiegészítését tette szükségessé és minthogy az ezzel járó újabb terheket iskolánk nem bírta meg, a magas tanügyi kormány, méltányolva gimnáziumunk rendkívül fontos misszióját e nemzetiségi vidéken, 1884. május 10 én aláírt szerződésében 7000 frt államsegéllyel biztosította jövőjét. Miután pedig ez az összeg sem bizonyult elegendőnek az évi szükséglet fedezésére, 1893 tól kezdve évről-évre emelkedett a rendes államsegély mellett kiutalványozott rendkívüli subventio, miglen annak maximuma az 1898. július 20-án létrejött újabb szerződésben 16000 forintban állapítottat meg.

A paedagogiai követelmények folytonos fejlődése és a tanulóifjúság számának fokozatos emelkedése már abban az időben is szükségét mutatta új, a modern kor magas igényeinek mindenben megfelelő iskolaépület emelésének. De anyagi segélyforrásaink elégtelensége miatt ez eszme sokáig kivihetetlen ábrándkép maradt. Csak a midőn a mintaszerű állami iskolák bebizonyították, hogy a tanítás sikerének fokozásához mily elengedhetetlen kellék a modern környezet és felszerelés és a magas tanügyi kormány ebből kifolyólag évről-évre nagyobb összegeket irányzott elő részben a százados felekezeti iskola-épületek átalakítására, részben új iskolák építésére, csak akkor lehetett az építkezés gondolatával komolyabban és a sikerre való kilátással foglalkozni. A nyomban megindított és 200000 korona beruházási államsegély kieszközölését célzó mozgalmat siker is koronázta. A tanári kar önként lemondott az államszerződésben biztosított fizetési fokozatok betöltéséről és az ilyképen évente megtakarított összegből rövid idő alatt megvehető volt a 3241 □ öl kiterjedésű telek 27000 koronáért. Tanári testületünk akkori igazgatója, Bodor István, fáradságot, sikertelenséget, lankadást nem ismerő tevékenységgel egyengette az államsegély útjait, elévülhetetlen érdemeket szerezve ez által az építkezés megvalósítása körül. Az igazgató-tanácsnak, főként fáradságtalan buzgósa egnökei útján sikerült a kivitel elé tornyosuló anyagi akadályokat leküzdnie. Az akkori súlyos pénzügyi viszonyok miatt drága kölcsönpénzt mellőzve, iskolánk, egyházkerületeink két lánglelkű vezérének engedélyével, saját alapjait ajánlotta fel kölcsönképen az államnak, 30 éven át fizetendő évi 11000 korona törlesztésének kötelezettsége mellett és a hivatása magaslatán álló tanügyi kormány, méltányolva nemes törekvéseinket már 1902-ben kiutalványozta az első törlesztési részletet.

A kivitel ezek után már csak rövid idő kérdése lehetett. Az igazgató-tanács által hirdetett építési pályázat lejárván, a beérkezett tervek közül egyhangulag Tóth Béla helybeli műépítésznek 244000 koronára előirányzott nemes ízlésről tanuskodó, paedagogiai és didaktikai szempontból egyaránt kifogástalan terve fogadtatott el. Igazgató-tanácsunk azon határozata, melylyel a helybeli ipar fellendítése céljából az egyes munkaköröket csoportosítva helybeli vállalkozókra bízta, teljes mértékben igazolta a hozzá fűzött várakozásokat. Mintha a lokalpatriotismus kettőzött munkásságra serkentette volna derék vállalkozóinkat, élükön Kalla Géza építő és Varga Lajos ácsmesterrel: mindnyájan igyekeztek a beléjük helyezett bizalomnak fokozottabb mértékben megfelelni és hála vállvetett munkásságuknak most, az egyesült két testvérelekezet frigyének arany menyegzőjén egy fényes épület büszke falai hirdetik azt az erőt, mely a testvéri ölekezésből sarjadt!

Ime, ez a rimaszombati egyesült prot. főgimnázium félszázados fejlődésének vázlatos története. Rohamos fejlődésében visszatükröződik magyar hazánk történeti multja. A mint az erők magoszlása ezer éven át lenyűgözte haladásunkat, hogy a véres korszak lezajlásával egyesített munkásságunk egy félszázad alatt sasszárnyakon ragadjon az emberi tökéletesedés magaslataira, éppen úgy a mi iskolánk is három századot át stagnált különválásában, míg az egyesülés pillanatától kettőzött erővel sietett előre a fejlődés kulturősvényein. De talán nem is esoda az. A hol egy iskola élén oly férfiak állottak, a kiknek az ősi protestáns áldozatkészség magasztos példaadásával a semmiből sikerült 531000 koronányi vagyont teremteniök, a hol a tiszta idealismus és a tudományok lángoló szeretete egyedül a lelkesedés szavaival és két kéz munkájával muzeumi kincseket tudott felhalmozni, a hol az ifjúság iránt táplált atyai szeretet és meleg barátság alap nélkül 73000 korona vagyonnal bíró virágzó tápintézetet emelt, ott az iskolának fejlődnie, erősödnie kellett. Már pedig ily férfiak irányították iskolánk sorsát nemeslelkű nestoraink: Baksay István, Fábry János, Zschar Gusztáv személyében.

A hol pedig a protestáns erő és tudományoszomj azzal a lángoló hazaszeretettel párosul, a mely csak egy fokozatot ismer: ki tehet nagyobb szolgálatot hazájának, ott, mélyen tisztelt ünneplő közönség, a nemzeti érzés, a nemzeti öntudat, a nemzeti erő melegágya van, abban az iskolában megszülethetett szellemileg irodalmunk egének három ragyogó csillaga: Pósa Lajos, Kiss József, Mikszáth Kálmán.

Ha elfogadjuk azt a tételt, hogy az emberiség fenséges és istenhez vezető végcélját véres küzdelmek hosszú láncolata árán éri el és ha megbizunk a gondviselés osztó igazságszolgáltatásában, akkor ennek a nemzetnek, a mely történelmi hivatásból visszamaradt fejlődésében és ezer éve küzd létele mellett ideálkért, a béke mellett boldogulnia kell. És fog boldogulni. Más nemzetek civilizációja már az elvéhédés pervers hajtásait mutatja, a magyar szellem most kezdi hatalmas szárnyait bontogatni. Más nemzet esenevész vérebe csak a mesterséges felrisszítés önt életet, a mi ereiket meg a romlatlan ősanagy, a harcok hevében megedzett őserő duzzasztja.

Ha hivatásunk eddig az volt, hogy fegyveres kézzel őrizzük Európa kapujában a népek békéjét, ugy ezental az legyen, hogy a szellem fegyvereivel biztosítsuk Európa jövőjét. Es ebből az újabb szellemi küzdelemből ki fogja venni részét a rimaszombati egyesült prot. főgimnázium is; kiveszi azzal, hogy azt a lelkesedést, mely félszázad alatt munkaképességének oly fényes tanubizonyosságát adta, nem engedni muló szalmatüzként elhamvadni, kiveszi azzal, hogy alapítói intenióinak megfelelően hirdeti a felekezeti türelmességet, a békés egyetértést, az egyesülést, mint az erő jelképét, mint a jövő célját.

Mert a történelemnek megvaanak a maga változhatatlan törvényei és ezek arra tanítanak, hogy az em

beri tökéletesedés örök és szent eszméje feltartóztatlanul sodorja előre az emberiség tömegét a fejlődés útján. Megakasztani, visszatartani lehet ezt az eszmét rövid időre, de nincs az az erős kéz, nincs az a hajthatatlan akarat, nincs az a földi hatalom, mely azt végleg el tudná nyomni.

A két protestáns egyházfelekezet a testvéri szeretet és egyetértés ragyogó jelképeként áll fenn egymás mellett.

De el fog jönni, mert el kell jönnie annak az időnek, a midőn a két egyház kezet fog egymással, hogy az a roppant erkölcsi hatalom, mely mindegyikben külön-külön lakozik, az egyesülés kettős erejével szolgálja a köznevelődés, a hazafiság, a protestantizmus szent ügyét!

Es akkor ez a hely, a melynek minden talpalatnyi rögét egy ezredéves mult fiainak véráldozatával szentté avatta, még szentebb lesz. Mert ide fognak zarándokolni késő utódaink, mint ahhoz az oltárhoz, a melyen először lobbant fel két testvér együttes áldozatának kettős pünkösdi lángnyelve, mint ahhoz a szöszékhez, a melyről először hangzottak el az egyesülés, a testvériség győzhetetlen erőt adó igéi, mint ahhoz a közös szentélyhez, a melyet az evangéliumot megértő kor emelt intő, lelkesítő, követendő példa gyanánt minden idők és minden nemzedékek számára!

Ugy legyen!

Az ünnepegy egyik kimagasló mozzanata jött ezután, Pósa Lajos a ragyogó tehetségű költő lelkesedve és a hallgatóságot is lelkesítve, érzésteljesen szavalta el gyönyörű ünnepi ódáját, melynek minden strófája után falrengető tapsvihar és szünni nem akaró éljenzés hangzott fel. — Egyik igazi gyöngye ez a Pósa költeményeinek, melyről meglátszik, hogy mélyen érző szive melegét és határtalan lelkesedését akarta kifejezni. A szép költemény így hangzik:

„Sok futó esztendő suhant el feletted
Ott a patak parton, öreg iskola!
Kit kebledre zártál, magyarnak nevelted,
Magyarságnak voltál őre, temploma...
Szárnyakat növeltél a zsenge léleknek
Hogy repülni tudjon fel, fel, felfelé
Dicsőséged napján hanyan átölelnék
Hányan leborulnak küszöböd elé

Szálljon a réginek mindig erős lelke
Szent falaid közé te új iskola,
Derűben, boruban égő honszerelme,
Légy tovább oltára, őre, temploma.
Rakjon imádságot, puba fészket itten
Örök élő hitnek zengő madara
Zengő énekére függjön rajtad Isten
Fényes napszemének áldó sugara.

Óh magyar tanítók, iljuság vezéri!
Búgó imádságra nyiljék ajkatok!
Minden kis szavatok az egeket éri;
Legyetek mindnyájan nemzeti papok!
Bibliátok legyen a hazaszeretet
Fenn lobogo tűz, láng mindenik sora —
Romboljátok szét az idegen képeket
El ne tántorítson soha, de soha!

A ti kezetekben van a haza sorsa,
Legdrágább kincsünkre jól vigyázzatok!
A gyermek szíve, e tavaszi bokorba
Tiszta és erkölcsöt harmatozzatok.
A tudományt is ugy tanítsátok folyvást
Hogy magyar lélektől legyen lelkezett,
Nyissátok meg mélyen a nemzeti forrást
Nélküle nem érünk új évezredet.

Nagyvilági, csalfa, hívogató ösvény
Folyamokat szívó tengerbe vezet,
Rétjeink illatát elmossa az örvény
Hullámtodraival temet, csak temet.
Honi égnek képét ringató folyamból
Mi lesz? Az óceán tünő fénye csak,
Vissza-visszasír az idegen habokból
Leune itthon inkább csendes kis patak.

Óh magyar tanítók! mindnyájatok ajka
Nemzeti nevelés oltára legyen,
A szabadság lelke égve égen rajta
Tagítsátok egyre a bilincseken.
Tördeljétek össze valamennyi lánczot
Mely a szabad eszmék szárnyait szegi,
Tanítsátok meg a serdülő világot
Magyarul eszmélni, ugy is érzeni!

Tört bilincséből, ifjak! szívetek tüzeiben
Készítsetek csengő, arany kardokat,
Villogjanak fennen, sújtssanak keményen
Villanusuk legyen egy-egy gondolat.
Gondolat fakasszon nemzeti érzelmet
S el nem söpör a sors zúgó vihara,
Kardok villámlásán, eszmék fénye mellett
Támad egy dicsőbb kor, boldogabb haza!

Leirhatatlan az a lelkes éljenzés és tombolás, mely a végszavak nyomán hallatszott. Régi tanárai a költőt szeretettel, könnyező szemekkel vonták keblükre.

Még Szűts István az ifjúság nevében mondta el a következő sikerült beszédet:

Mélyen tisztelt fentartó testület!

Lapozgatván a történelmet s különösen egyes régi nagy nemzeteknek életét kísérvén figyelemmel, önkénytelenül is az a kérdés merült fel előttünk, hogy a régi időben mi tette oly nagygyá s hatalmassá az egyes nemzeteket? . . . Megtáultuk, hogy a multban a nemzetek fennállásának alapja a vitészség s az erő volt. De további tanulmányaink arról győztek meg, hogy a nyers erő által megállapított hatalmas országok, ha nem volt meg bennök a kellő erkölcsiösség s műveltség, mihamar letűntek a történelem szinpadjáról. Mi az tehát, ami ma egy országot hatalmassá s boldoggá tesz? . . . Nem más, mint a tiszta erkölcs és a tudományszeretet! A hol ez a két kellék megvan, az művelt állam s ott az em-

berek nemcsak szabadságot s egyenlőséget élveznek, hanem egymással testvéri szeretetben is állanak. Legüdvösebb tehát egy országra nézve az, ha minél több olyan intézmény van, a hol a tiszta erkölcsöt és a tudományt ápolják.

Ha széttekintünk hazánkban, örömmel láthatjuk, hogy a mi hazánk is azon országok egyike, a melyek az erkölcs és a tudomány ápolását első kötelességeik közé sorozzák, de azért minczen az egész országban s talán széles e világon még egy oly intézet, a hol az erkölcsöt és a tudományt a testvéri szeretettel oly szép kapcsolatban láthatnók, mint éppen itt a mi édes almaterünkben. Nem más ez az intézet, mint a testvéri szeretet symboluma. S ez a szép egyetértés oly gyümölcsöt hozott a mi felszázados régi iskolánkra, a milyennel kevés intézet díszekedhetik. Most tehát, midőn eme díszes épületnek a testvéri szeretet symbolumának a felavatását ünnepeljük, kérjük a mi jószágos Istenünket, hogy adjon továbbra is azoknak, akik minket a tiszta erkölcs és a tudomány útján vezetnek, a nehéz munkájukhoz kitartó erőt. Mi pedig ezennel ígérjük, hogy midőn ama felszázados multu épületből e díszes épületbe lépünk, igyekezetünkkel fogjuk szeretett tanáraink vállaira nehezede terhet könnyíteni; s azoknak a lelkes hazafiainak fáradozásáért pedig, akiknek nevei ezen díszes épületnek felállításához fűződnek, meghozzuk a várt gyümölcsöt hazánk gyarapítására. Ígérjük továbbá, hogy mindég azon az uton fogunk haladni, a melyen ez a két, szó van fényes betűkkel felírva: Erkölcs s Tudomány!

Végül *Bornemisza* László elnök az ünnepélyt követő szép szavakkal fejezte be:

„Örömmel ünnepeljük lefolyásának magasztosságától megatva — szívem egész melegével mondom legbensőbb köszönetet mindazoknak, kik szíves közreműködésük és részvételük által, annak fényét és sikerét emelni kegyesek voltak s az itt elhangzott lélekemelő beszédekben megnyilatkozott magasztos, nemes eszmék lelkesítő hatása alatt az igazgató-választmány nevében is kijelentem és ígérem, hogy a tanári karral egyetértőleg, minden törekvésünk oda fog irányulni, hogy egyesült protestáns főgimnáziumunk magasztos hivatását betöltsa a hozzá fűzött reményeknek, a magyar nemzeti, közművelődési és tudományos ismeretek terjesztésének hazafiúi lelkesedéssel és becsületes kötelességérzettel megfeleljen.

Szíves megjelenésükért ismételve is köszönetemet kifejezve — kívánom, hogy mai szívesen látott vendégeink körünkben magukat kellemesen és jól érezzék!! Ezzel örömmel ünnepeljük bezárom!”

A közönség a Hymnusz éneklése közben oszlott szét azzal a felemelő tudattal, hogy ilyen magas színvonalon álló, szépen sikerült ünnepélyben városunk közönségének régen nem volt része.

Az ünnepély után a küldöttségek tisztelegtek a kormány képviselőjénél: Dr. *Molnár* Viktor miniszteri tanácsosnál az igazgató szobájában és a tanácssteremben *Kun Bertalan* és *Zelenka Pál* püspököknél.

Tisztelegés a kormányképviselőnél.

Az érkező küldöttségeket szívélyesen fogadta a kormány képviselője, kinek a deputációk vezetőit és tagjait *Hámos* László főispán mutatta be.

A tisztelegők sorát a főgimnázium igazgató-választmánya s az ág. ev. és ev. ref. egyház együttes nagy küldöttsége nyitotta meg. Szónokul *Kubinyi Aladár* volt, ki következő szép beszédet mondotta:

„Méltóságos Uram!

A főgimnázium igazgató-tanácsa, kibővítve a fenn-tartó testülettel, tiszteletteljes üdvözlét és halás köszönetét nyilvánítja Méltóságod előtt s Méltóságod által a magas tanügyi kormány előtt azon kitüntető kegyért, hogy a magas kormány magát Méltóságod által, a mit a magyar tanügy egyik kimagasló, erős és lelkes vezérének ismerünk, — képviseltesse, — s ez által ünnepélyünk fényét és díszét emelni méltóztatott.

Méltóságodnak a megnyitó ünnepélyen tett nyilatkozatai megnyugtattak teljesen, sőt örömmel gerjesztettek tanintézetünk jövője felől.

A mi erőnk a két felekezet egyesülésében áll; — a midőn Méltóságod ő Excellenciája nevében azt kegyeskedett kijelenteni, hogy ő Excellenciája tanintézetünkről s annak jövőjéről a felekezetekkel együtt kíván gondoskodni, — a harmadik leghatalmasabb factort tudjuk magunk részére biztosítva.

Méltóságod intelmét, hogy maradjunk a régiek, — készséggel megígérjük.

Méltóságodat viszont tiszteletteljesen kérjük, hogy régi jóakarátát tanintézetünk iránt megtartani, intézetünket nagybecsű figyelmére méltatni s intézetünknek méltányolható kívánságait és érdekeit a magas kormánynál támogatni kegyeskedjék.

Midőn még egyszer tiszteletteljesen halás köszönetünket nyilvánítjuk, — őszintén kívánjuk, hogy Méltóságodat a Mindenható a magyar tanügy javára sokáig éltesse!”

Molnár Viktor min. tanácsos nagy hála érzi magát kötelezve a kormányval szemben tanusított tisztelet impozáns nyilvánulásáért. Meggyőződése, hogy a nemzet jövőjének zálogát az képezi, ha az utódok igyekeznek mindig többet tenni, mint elődeik, szükségesnek tartja, hogy az elődök nyomdokain haladva, a modern korral is lépést tartsunk. A nehéz küzdelmek az iskola életében elmúltak, de ha teljesen nem multak volna el, a mai szép ünnepély által is biztos, szilárd alapot nyert az intézet, melynek további felvirágzásához a közoktatási kormány is szívesen hozzájárul.

A róm. kath. egyház küldöttségét *Szeman* Endre prépost vezette, s midőn a kormány képviselőjét üdvözlölte, kifejezést adott annak is, hogy itt mindenki tudja, mennyire érdekli a vallás- és közoktatási miniszter hazánk vallásos és hazafias nevelése iránt. Ezt igazolja az is, hogy a mai ünnepélyre képviselőjét elküldte. Kéri végül, hogy a róm. kath. egyház hazafias érzelmeinek és tiszteletének nyilvánítását fogadja szívesen. Dr. *Molnár* Viktor halás köszönete kapcsán ígéretet tesz, hogy miniszterének referálva elmondja a szép és jó példákat, miket itt látalt, elmondja, hogy itt a fe-

lekeztek a vallási türelmessége és jó barátságot ápolják és az ünnepélyen a róm. kath. egyház is részt vett, fényessé, emelkedetté téve megjelenésével az ünnepélyt, kívánja, hogy vállvetett hazafias munkával, szeretettel támogassák a felekezetek egymást annak a vezéreszmének megtestesítése érdekében, hogy a magyar haza mindinkább virágozzék!

Az izr. hitközség képviselőit *Singer* S. Leó főrabbi vezette, hazafias szép beszédben üdvözlővén, a kormány képviselőjét arra kérte, hogy legyen tolmácsa a miniszter előtt az itteni zsidóság üdvözlőletének; hálát adnak a Gondviselésnek, hogy hazánk vallás- és közoktatásügyi intézője olyan férfiú, ki honfiúi eréllyel, szabadelvűséggel és nagy tudással fáradozik a kulturális és vallásügyi hatalmas fellendítésén.

A miniszteri tanácsos jóleső érzéssel hallgatta a szónokot és köszönetet mondott az üdvözlőletet abban a tudatban, hogy a felekezetek között liberalitás, paritás és szeretet uralkodik. Tudja — mert így informáltak helyesen — hogy az itteni zsidóság a többi felekezetekkel együtt igyekszik a magyar haza földét munkálni s a város fejlődése érdekében is sok áldozatot hoz. Mindezeket el fogja mondani a miniszternek is.

Rimaszombat város tanácsának képviselőit fogadta ezután a kormány képviselője, s Dr. *Kovács* László László polgármester szép beszédben mondta el, hogy a város és a főgimnázium szoros kapcsolatban van egymással, s az áldozatkészégnek fényes tanújele volt a felavatási ünnepély. A nemzetiségi tekintetben annyira exponált városunkban több iskola is bizonyítja, hogy milyen körültekintően és készséggel gondoskodik a böles kormány a közoktatási intézményekről, s ép ezért örömmest rója le a város is a tisztelet és mély hála adóját.

A kormány képviselője hosszasan válaszolt. Rimaszombatot — mint mondta — oly jó hírek örvend az országban, hogy nem tud elég dicsérő szót találni, ha mindazt a sok jót, amit hallott, el akarná mondani. „Önök szerencsés emberek — ugymond — mert jó hirtörd emberek vannak. A városból és vármegyéből oly kiváló emberek kerülnek a fővárosba és szerte az országba, hogy elviszik a város jó hírét; a hibákat, mert bizonyára ilyenek is vannak, ovatosan elhallgatják. Ilyen ember különösen a vármegye főispánja: *Hámos* László, ki sokat fáradozik a megye és város érdekében.” — Még elmondta, mennyire meglepte a város szépsége, rendezettsége és szívből kívánja, hogy továbbra is fejlődjék, virágozzék a város!

Az állami elemi fiu-, leány- és polgári leányiskola gondnokságát *Lukács* Géza elnök, vármegyei főjegyző vezette s lendületes beszédben üdvözlölte a kormány képviselőjét, hangsúlyozva, hogy az állami iskolák növendékeinek hazafias szellemű és a paedagogiai elveknek megfelelő tanítása felett a gondnokság mindenkor örökös és ez iránt melegen érdekli, hogy a tovább képzés ezéliből a főgymnasiumba kerülő növendékek képzése a kellő mértékig mindig megüsse. A min. tan. a szép szavakra válaszolva, kiemelte azt, hogy a gondnokság tulajdonképpen igen fontos feladatok teljesítésére van hivatva, s ha e feladatnak megfelel, tagjainak lelkiismeretére megnyugtató és felemelő az a tudat, hogy az oktatás nehéz ügyét munkájukkal támogatják.

Ezután a tanítótestületet vezette be *Druisner* György kir. tanfelügyelő, ki beszédben utalt arra, hogy az elemi fiu- és leány-, továbbá a polgári leányiskola tanítótestület nem a szokásos udvariasság, de az őszinte tisztelet, szeretet és ragaszkodás vezette, s mikor a közoktatási kormány hivatott képviselőjét üdvözlö, arra kéri, hogy legyen az oktatóknak továbbra is vezetője, tanácsadója és ha a helyes utról letérnének működésük közben, legyen irányító utmutatójuk, ő, aki az *Uránia* megalapításával létesítette azt az intézményt, mely hivatva van a tudományt a nép széles rétegeiben is terjeszteni.

A kormány képviselője utal arra, hogy nálánál senki sem becsüli jobban a tudományt, művészetet, hazai kulturális törekvéseket s az oktatók mindig érezték, hogy ha ő hozzá fordultak, jóbarátukhoz, támogatójukhoz, egyik vezető emberükhöz a megérdemelt bizalommal és szeretettel fordulhattak. — Ő nem a dicsőségért, de azért az ideálért fáradozik, hogy a haza minden gyermeke, a helyes tanítás útján haladjon előre, s hasznos polgárává váljanak a hazának. — Csillag mez a magyar kultúra, — ugymond — olyan, mint egy fényes, díszes női vagy férfi ruha, ha nincs alatta erő, női szív — női lélek, vagy férfiúi erély, férfiúi kar — szóval belső erő, tartalom, ugy bármennyire fejlődjék is extensíve a kultúra, fejlődése csak látszólagos lesz. Igazi lelket, tartalmat csak az oktatók tudnak beleönteni, s a működésükhöz igaz szívből kíván sok kitartást, türelmet és fényes sikert!

A losonezi áll. főgimnázium nevében *Beniczky* Kálmán igazgató és *György* Lajos tanár hozták el a főgimnázium üdvözlőletét és tiszteletét. *Beniczky* szép szavakkal tolmácsolta ezt s a kormány képviselője meleg köszönettel fogadta a figyelmes megemlékezést.

Ezután a főgimnázium tanártestülete tisztelegett *Loysch* Ödön igazgató vezetése mellett. Az igazgató lendületes beszédet mondott s elismeréssel adózott a vallás- és közoktatási kormánynak, mely tudvaleg olya magas színvonalra igyekszik emelni a magyar kulturát, hogy az a külfölddel szemben is a zászlóvivők közé sorakozzék. — Az iskola részére továbbra is kéri a jóindulatu támogatást.

A kormánybiztos hosszasan válaszolt; elismerve azt, hogy az iskola régi jó hírneve alapos és biztosította a kormány legmesszebb menő támogatásáról a jövőben a tanári kart. Az ünnepély rendezéséért is őszinte elismerését fejezte ki a tanári kar előtt. Szép és lélekemelő volt s tudja, hogy mindenki munkálkodott, fáradozott azon, hogy széppé és magasztossá tegye az ünnepeket, mely harmonikus, díszes és feledhetetlen lesz.

Tisztelegés a püspököknél.

A fenti küldöttségek a kormány képviselőjétől egymást felváltva az együttesen fogadó püspökök elé járultak a következő sorrendben:

Először a gimnázium igazgató-választmányának és a rimaszombati ág. ev. s az ev. ref. egyház együttes küldöttsége tisztelegett *Bornemisza* László alispán vezetése mellett, a kinek hatásos, ékesszavú üdvözlő beszédére *Kun Bertalan* ev. ref. püspök válaszolt, meleg hangon köszönnvén meg főpáspörtársra nevében is a lelkes óvációt, melyben részesültek.

A második küldöttség a rimaszombati róm. kath. egyház küldöttsége volt, élén *Szeman* Endre prépost-plebánossal, a kinek ékesen szóló üdvözlő beszédére *Zelenka* Pál ág. ev. püspök adta meg a méltó választ.

Harmadiknak a rimaszombati izr. hitközség küldöttsége tisztelegett, melynek vezetője: *Singer* S. Leó ker. főrabbi volt. A nagy szónoki lendülettel előadott üdvözlő beszédre *Kun Bertalan* ev. ref. püspök szép szavakkal válaszolt.

Az izr. hitközség küldöttsége után Rimaszombat város tanácsát fogadták a püspökök s dr. *Kovács* László polgármester lelkes szavaira *Zelenka* Pál ág. ev. püspök válaszolt.

Utolsónak jelent meg a rimaszombati állami elemi iskolák gondnokságának tisztelegő küldöttsége, a melyet *Lukács* Géza gondnoksági elnök vezetett, a kinek szép üdvözlő beszédét *Kun Bertalan* ev. ref. püspök köszönte meg igen meleg szavakkal. Végül apostoli áldását adta az ünnepelő iskola tanári testületére.

Ezután a fogadtatás véget ért s a püspökök kíséretükkel a kormány képviselője fogadószobájába mentek át.

Egy óra volt már, mikor a tisztelegések véget értek, s ezután a kormány képviselője megtekintette a új épületet, s az épület előtt lefényképezték az illusztris társaságot.

*

A tisztelegések alatt a két prot. egyházkerületnek és a losonezi áll. főgimnáziumnak tanárai együttesen felkeresték az ünnepelő iskola tanári testületét s dr. *Szekely* György a sárospataki főiskola coll. közigazgatója szívből jövő s szívhez szóló szép beszédben fejezte ki a rimaszombati tanári testület iránt érzett testvéri tiszteletüket, szeretetüket s küldöiknek meleg üdvözlőletét. E magasan szárnyaló, magvas üdvözlőletre *Loysch* Ödön igazgató felelt, nagy hatással s benső örömmel tolmácsolván a tanári karnak hálás köszönetét s viszontüdvözlőletét.

*

Bár szitált az eső, de az ünnepélyről jövő notabilitások alaposan megszemléltek kívülről is a gyönyörű szép épületet, mely városunknak díszét képezi. A monumentális épületet *Tóth* Béla helybeli kiváló képzettségű műépítész tervezte. A renaissance stílyben épült két emeletes palota frontján s különösen a kapu felett izléses díszítés köti le a figyelmet. Az első emeleti erkély felett *Kalvin* és *Luther* domborművé finoman kiölgözött mellképe látható. A homlokzaton e felirat: „Pro litteris et virtutibus.” (A tudománynak és az erénynek.) — Megemlítjük, hogy a vállalkozók mind helybeli iparosok voltak, kik feladatuknak jól megfeleltek, különösen *Kalla* Géza kőműves és *Varga* Lajos ács iparosok emelendők ki.

A bankett.

Az ünnepély után 2 órakor a „Három Rózsa” szépen díszített nagytermében gyülekezett a közönség, melynek soraiban ott láttuk az összes notabilitásokat.

A nagyteremben elhelyezett asztalok mellett mintegy kétszázan foglaltak helyet.

A banketten az első gyönyörű tószót *Kubinyi Aladár* töle megszokott ékesszólással mondta a királyra, a következőkép szölván:

„Mint a főgimnáziumi igazgató tanács egyik elnökének, — nekem jutott az a megtiszteltetés, hogy ez ünnepélyen az első felköszöntőt én mondhassam el, — szívből teszem.

Magyarország koronás királyát nemcsak a korona fénye ékíti, de a király, mint ember és mint uralkodó egyaránt fényt áraszt magára a koronára.

Bámulatos, hogy annyi nehéz megpróbáltatás, annyi szörnyű csapás megtörni nem bírta, mert férfi egészen; a bánat könnyei nála nem romboltak befeléd, de igaz gyöngyökké változva, áldást hozóan hullottak és hullanak népeire.

Midőn ifjan, tetterősen trónra lépett, — tudjuk nagyon jól, — a tenger hullamai egekig csapkodtak, a dülő viharba egy szelid fehér galamb repült a béke olajáigálva, a királyt egy sziklára vezette, mely a törvény sziklája volt; — és a vihar lecsendesült, — a tenger elsimult.

De a tenger vize nyugtalan, mert két nagy folyam árja táplálja. A víz csak úgy és akkor él, ha mozog.

Ismét, — mint annyiszor már, — hullámok mutatkoznak; — a hullám verése nem magas, de fájdalom! nem egyirányu, nem egyenletes.

A fehér galamb nincs többé!

Az ősz király áll egyedül, megtört reménnyel, de népei iránt változhatlan szeretettel, sok keserűséggel, de gazdag tapasztalatokkal áll, — mint mindig állott, — azon a sziklán, a hova a fehér galamb vezette.

Két szívének kellene lenni, de az nem lehet!

Nagy szíve megtalálta mindig s megtalálja most is harmóniáját érzelmeinek!

A sors neki sokkal tartozik, ha van e földön igazság, a sorsnak ezt a tartozását be kell váltania!

Nyilvánuljon ez a beváltás abban, hogy őt a kegyelem Istene népei, különösen hazánk javára sokáig, nagyon sokáig tartsa meg és engedje meglátnia hosszú élete jutalmaként most élte alkonyán, hogy népei egymást megértve, együtt munkálva, elégedettek és boldogok.

Hiszzen a királyok és népei boldogsága össze van forrva — Eljen a király!”

Utána *Glauf* Pál főesperes mondott lelkes, szép pohárköszöntőt, melyben fejtegette, hogy a magyar nemzeti érdek a két protestáns egyház érdekeivel azonos s az ág. ev. egyház oszlopos tagját dr. *Molnár* Viktor miniszteri tanácsost éllette. — Majd *Molnár* József, közéletünk kiváló alakja köszöntötte fel lendületes tószóban *Kun Bertalan* és *Zelenka* Pál püspököket, utánna *Czinke* István az egyházához törhetetlen szeretettel, fiúi hűséggel ragaszkodó egyházkerületi felügyelőt; *Szentiványi* Árpádot, dr. *Veres* Samu pedig a vármegye első tisztviseletét, a megyeje s a város érdekében oly meleg szeretettel és fáradhatlanul működő főispánt *Hámos* Lászlót éllette szép szavakkal.

Csakhamar felszólt *Szentiványi* Árpád s a megjelenésben akadályozott *Kun Bertalan* püspököt köszöntötte fel. Dr. *Kovács* László polgármester a vendégek jólétéért emelt poharat, dr. *Schmidt* Attila budapesti tanár pedig előbb magyar, majd latin nyelven az igazgató-választmányt és a tanári testületet éllette.

Ekkor újra Czínke István szólalt fel s szellemes köszöntő kíséretében poharat üritett Kiss József és Pósa Lajos egészségéért. — Kiss József nyomban felállott és szintén szellemes tószóban folytatta a Czínke által megkezdett hasonlatot.

Az é két kedves tanára Baksay és Fábry egészségéért üritette poharát a költő s megható jelenet volt, mikor a 85 éves öreg Baksaynak országos hírű volt tanítványa kezét akart csókolni, mire a professzor homlokon csókolta a poétát.

Hámos László főispán elismeréssel szól a tanári karról, mert ők az ifjúságot nemcsak tanítják, de szeretettel nevelik is. A tanári kart élte.

Fábry János arra emelt poharat, hogy a múlt szellemének megfelelő legyen a jövő szelleme az iskolában.

Benczky Kálmán losonezi igazgató a hazafias szellemű tanári kart és az igazgató-választmányt.

Hámos László Kubinyi Aladárt és Bornemisza Lászlót.

Böhm János a róm. kath. egyház és az izr. hitközség képviselőit köszöntötte fel.

Baksay István szép felszólalása után Farkas Ábrahám Szemann Andre prépostért emelt poharat.

Majd Pósa Lajos szólalt fel és poetikus, gyönyörű felköszöntőben éltette Baksayt és Fábryt, „kiknek lába nyomát áldja meg az Isten.” — Farkas Zoltán szép szavakkal köszöntötte fel az izr. hitközség képviselőjét: Singer Leó főrabbit.

Csakhamar szólásra emelkedett Szemann Andre prépost-plebános és nagy tetszéssel fogadott tószó kíséretben a felekezetek közötti egyetértésre emelt poharat. Utánna Singer S. Leo főrabbi mondott hazafias szellemű szép pohárköszöntőt, kiemelve, hogy itt a magyar hazafias érzelmek megdönthetetlen végvárában a főgimnáziumra nevezetes misszió vár. Horváth Zoltán tanár Kalla Gézát és Varga Lajost, az építés fővállalkozóit köszöntötte fel, Fazekas Ferencz tanár pedig a kecskeméti főgimnázium tanári karának üdvözlését tolmácsolta. Még Madarász Pál szól, mire a köszöntők sorozata véget ért.

A pompás jó ebéd mellett, melyet Frank Menyhért közmegelegedésre szolgáltatott, a társaság d. u. 5 óráig maradt együtt kitűnő hangulatban.

Üdvözetek

Az ország minden részéből érkeztek sürgönyök és üdvözlő levelek a rendezőséghez és a főgimnázium igazgatójához.

Berzeviczy Albert miniszter megleghangu üdvözlő táviratát és Mikszáth Kálmán szép levelét már mult számunkban közöltük.

Dr. Wlassics Gyula volt közoktatási miniszter következő táviratát küldte:

„Szives meghívásukat hálásan köszönve, boldognak érzem magamat, hogy Rimaszomban nagyjelentőségű kulturintézményébe az én hivatalos működésem is hozzájárult. Lelkileg Önökkel vagyok és én is áldást kérek az új épületben elhangzó tanítás sikerére, az ifjúságra és a lelkes tanári karra. Wlassics Gyula.”

Zsilinszky Mihály államtitkár távirata így szól: „Két protestáns egyház közös szellemi védvőjének százados jubileumán, fájdalom csak távolról, de szívből üdvözlöm az egész közönséget és tanárságot. Jeles intézetünk floreat crescát ad multos annos. Zsilinszky.”

Táviratot küldtek: Dr. Richter Aladár kolozsvári ny. r. egyet. tanár; — a békéscsabai főgimnázium, a budapesti VI. ker. állami főreáliskola, a késmárki áll. polgári és felső kereskedelmi iskola, a selmeczbányai bányászok és erdészek, a Lampel-czég, az orsz. rabbi-képző intézet tanári kara, a szarvasi főgimnázium igazgatója és tanári kara, az esztergomi reáliskola, a nagyrócezi polg. és felső keresk. iskola tanártestülete, a miskolci ref. felsőbb leányiskola, dr. Uthy István (Ózd), a rozsnói r. k. főgimnázium tanártestülete, Sárkány Imre (Szarvas), dr. Graisinger (Szepes-Béla), a selmeczbányai lyceum tanári kara, a kisujszállási ev. ref. főgimnázium tanári kara, a mármaroszigeti főgimnázium, a pápai ev. ref. főgimnázium tanári kara, Lasz Samu főgimnáziumi tanár (Budapest), a kolozsvári ev. ref. kollégium tanári kara, dr. Kovács Gábor (Miskolc), dr. Szentesi Tóth Kálmán (Karczag), dobsinai áll. polg. fiúiskola tanártestülete.

Szép levélben írt üdvözlőket küldtek többen, sajnálatunkra most nem közölhetjük ezeket, de néhányat közölök lapunk jövő számában nyilvánosságra hozunk — Irtak levelet: Kenessey Béla theol. igazgató (Kolozsvár), Csiky Lajos ev. ref. theol. akad. tanár (Debreczen), Lörczy György kir. tanfelügyelő (Komárom), Dr. Nográdi (Ruik) László főgymn. tanár (Szolnok), ev. ref. főgimnázium tanári kara Hódmezővásárhely, tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi kollegium, Marton Lajos tanár (Budapest), stb.

A szép és lélekemelő ünnepély a szívekben és lelkekben maradandó nyomatokat hagy, s azok, kik részt vettek, emlékekben meg is őrzik annak részleteit.

A városunk és a főgymnasium iránt megmaradó kellemes emlékeket és benyomásokat igazolja a Dr. Molnár Viktor ministeri tanácsosnak Loysch Ödön igazgatóhoz intézett következő kedves, szép levele:

„Budapest, 1904. október 13.

Igen tisztelt Igazgató ur!

Nem akarom elmulasztani, hogy Budapestre való visszaérkeztemkor Igazgató urat s Igazgató urban a rimaszombati egyesült protestáns gymnasiumot ne üdvözlöjsem s hogy ki ne fejezzem újból nagyrabecsülésemet e százados multu intézet jelenlegi szelleme iránt is.

Ezuttal is kívánom, hogy az intézet dicső multja egy dicső jövőnek is legyen záloga, a mit remélni föl-jogosít mindaz, a mit az iskolának most lefolyt ünnepélyén látnom és tapasztalnom alkalmam nyílt.

A midőn még a szives, meleg fogadtatásért ez alkalommal is köszönetet mondok, maradtam

az Igazgató urnak és a tisztelt tanári testület iránt is igaz tisztelettel

Molnár Viktor, min. tanácsos.”

A műestély.

Gyermekkoromban, emlékezem, ha szép zenét, dalt hallottunk, kezeinket a fülünkre tapasztottuk, hogy annál nagyobb legyen a gyönyörűség s úgy élveztük a tompított, finomított hangokat. Így szűrődik most is fülembe egy édes éjszakának álomszerű zenéje, lágyan, finoman, míg fantáziám előtt suhanó párok képe tűnik tova; parfüm-illat jut hozzám, mindenütt fény, subogás, illat. Csak úgy zsong lelkemben a sok benyomás, melyekre ha a hozzájuk méltó ruhát tudnám adni e fehér papiroson, a parnasszus felé rohanó költő lenne egyszerre belőlem. De miután meg sem merek próbálkozni, — ki is tudná mindazt hűen visszaadni — tehát vissza vonultatom az anyai költőt s előre bocsátom a riportert s a kritikust, nekik könnyebb a dolguk. És ők a következőkben adják elő a tényállást: alig mult nyolcz óra, már tele volt a nagy tornacsarnok; érdeklődő papák, izgatott mamák ülték tele a számtalan sok széket. Hátul a nemes ifjúság foglalta el diákos helyét. Ha hihetünk lapunk gyorszámlójának, 8—900 ember leste sóvár szemekkel az élvezetesnek ígérkező műsor első pontját. Kettős vala a pódium. Elül a zongora, kottatartók, asztalka helyzetetett el; hátul, függönnyel elválasztva, az olympussal kombinált magyar történelem mezeje feküdt, kuliszákkal körülvéve, bájos angyalokkal megszállva.

A műsor első pontja egy férfinégyes volt: „A szeretet himnusza“ Goll Jánostól. Régi, hies dalárdánk néhány dicsősége s új erők vonultak fel az emelvényre.

A férfikar tagjai voltak Matolcsy Pál vezetése mellett: Bodor László, Fekete Mihály, Hujber József, Komlóssy István, Pásztori Gyula, Percz Samu. ifj. Rábely Miklós, Szabó József, Szűcs György, Szigeti Benedek Gyula, dr. Törköly József, Vail József.

Szép volt a darab is, szép a betanulás is, precíz és szabatos, fényes sikert aratott a karvezető. Midőn elhangzott a végső akkord is: a lelkesen tapsoló közönség szinte önkénytelenül arra az elvben megalakult, de a valóságban sehol sem található új dalárdára gondolt, mely a régiek nyomába lépni van rendelve. Mikor is fogjuk már hallani? A taps csillapultával Pásztori Gyula főgimn. tanár adta közre Lavotta egyik igaz gyöngyét: „Szigetvár ostromát“ zongorán. Zajos elismerés volt higgadt, szép játékának jutalma, melyben erő, finomság és hatalmas egyéni felfogás érvényesült. Szinte hallani véltük a szigetvári hősök elszánt tanácskozását, a megható végbúcsút, az alázatos imát és a „hősi ki-rohanást s az ostromló török ostromzaját: nyil-süvöltést, ágyúdörej, puskaropogást. A szabatos interpretációban mindez érvényesült.

S most következett az est egyik legnagyobb száma: gymnasiumunk egykori jeles növendéke, a nagy poéta: Kiss József lépett a pódiumra. Szellemes, mesélő modorban előadott bevezetés után felolvasta három remek költeményét, oly esendben és feszült figyelem mellett, amelyet méltán el is vártunk egy Kiss Józsefet hallgató közönségtől. Az igénytelen kis ősz ember mintha egy fejjel nőtt volna, mintha megifjodott volna a hallgatók szemében: csodatevő költészet, csodatevő hatalom! Bizonyos, hogy aki ott volt, élte végéig emlékezni fog erre a jelenetre, erre a viszontlátásra. A jeles költő felolvasta a „A naphoz“, „A két hajó“, „A trombitás“ és „A tűzek“ című szebb-nél szebb költeményeit, melyek közül következőket adjuk ki:

A naphoz.

Ó tűz le forrón az én szép hazámra,
Legizőbb lángod, te nap, ide vedd!
Hogy kétszer érjen a rónák kalásza,
S kétszer piruljon a szőlőgerezd.
Delel fényed, nyugvásod harmatja
A mi ezüstünk, a mi aranyunk —
S ha a föld egyszer tejt le nem adja,
Mi oly inséges szegények vagyunk.

Tápláló anyja más népnek a tenger,
Sós habja drága apadatlan kincs,
Mi kulcslyukon át nézzük sóvár szemmel,
De a karunknak hozzá köze nincs.
Hatalmas rajban járnak a hajók kinn:
Visszatérőben ide egy se tart —
Az Océánok nagy végtelenségén
Ki is ösmerné a szegény magyart?

Hol évmilliók ösvetése hült le:
Gyémántmezőkön ásonk nem kutat;
Másé a Dél — rejtelmesen túlve,
S művészetével a gögös Nyugat
Lombán gomolyg a gyárkéményünk füstje,
Versenyre brittel, frankkal nem kelünk —
A hársas hegy — a négy folyam ezüstje —
Oly szűk világ, de nekünk mindenünk!

Es mienk vagy te örök nap az égen!
Oly éltetőn nem sütsz te sehova,
Es lángod lüktet a férfi szívében
S fényedtől édes a nő mosolya.

Nem vág oly rendet, mint minálunk, senki,
Rendet a réten, rendet a csatán,
Es könnyű vérrrel úgy gondot temetni,
Sirva vigadni sem tud senki ám!

Kelet pusztáin már téged imádtunk
Es pogány sorba neked áldozánk,
A termő róna napsütötte álmunk,
E föld élt bennünk sejtelen gyanánt.
Sokszor lehunyál véres alkonyatban,
Sokszor kerestünk: nem voltál sehol!
Mint a szerelmes, ki buvik, felbukkan,
S párjával végül mégis egybeforr.

Ó tűz le forrón az én szép hazámra.
Legizőbb lángod, te nap, ide vedd!
Hogy kétszer érjen a rónák kalásza,
S kétszer piruljon a szőlőgerezd.
Forrad merész nagy tettekre a vérünk,
Ha lankad a hit s esügged a remény —
Es aranyozd be a mi szegénységünk,
Te arany nap az égbolt tetején!

S most egy klasszikus pont következett: Medveczky Erzsike k. a. adta elő Rubinstein magyar tárgyú ábrándját, fantáziáját zongorán. Régen tudtuk, hogy művésznőt jelent e név, s most csupán azt konstatáljuk, hogy azok előtt is bebizonyosodott, kik eddig nem ismerték. Kitűnő felfogása, fejlett technikája, játékának finomsága, vagy erőteljessége egyaránt az est fénypontjává tették számát. Engednie kellett a kihívásnak a „Fantaisie“ befejeztével, s így még néhány, érzéssel előadott magyar nótával jutalmazta meg a közönség elismerő figyelmét.

Ezután egy kedves jelenség, hófehérben, Terhes Ilonka k. a. szavalta el öntudatosan, bátran és jól átértett módon Inczedy gyönyörű, hangulatos költeményét: „A nővér“-t. A felugó taps azonban nem a költeményt jutalmazta, hanem előadóját s előadási módját.

Utolsó előtti darab ismét zongora és hegedű vala: az örökszép „Troubadour“ egy részét játszta Veres Samu dr. az ő ismeretes izlésével, tudásával Pásztori Gyula pedig hasonló módon, diszkrétan kísért. A finále előadásánál azonban már bizonyos idegesség volt felfedezhető, mely a hátsó színből indult ki s lassen elterjedt a néző közönségben is: megmozdultak a műzsák, istennők, nemtők és angyalok, hogy elfoglalják helyeiket. Midőn a két tanár játékát elismerő taps és tetszészaj lecsillapult, már mindenki izgatott volt. Nagy hire volt ugyanis e számnak, mindenki tudta, hogy a város színe, virága van egy hatalmas csokorba összeszedve, szépen elrendezve s hogy azt mindenki megnézheti, gyönyörködhetik benne.

Közben — programmon kívül — a főgimnázium ifjúsági zenekar játszott két darabot élénk sikerrel, mely után a három ivlámpa elaludt, a vörös fény kigyuladt s láttunk egy képet, az ezeregyéjszaka meséinek egy kiszakított darabját magunk előtt.

Még mi is, kik már a próbákról ismertük a gondolatot, lebilineselve állottunk, s szinte megnémulva. Üdeség, szín, csillóság mindenütt. Itt egy pajkos arczoeska, ott egy szobor-szépség; hol káprázatosan ékes toalett, hol egy-egy egyszerűségével megkapó ruhácska. A háttért a csillagos ég képezte, rajta egy szép gondolat: „Hit, tudomány, művészet Istenhez emel!“ S ott állott a két nagy reformátor egymásnak kezét nyújtó életnagyságu alakja, Luther és Kalvin. Az emelvény hátsó részén, a középen áll a tudomány istenasszonya: Pallas Athéné. Körülte a kilencz múza, hirdetőn a művészet különféle ágait. A jobb szélső szélen áll Hungária istenasszony, a bal szélső szélen Magyarország nem-tője. A középső emelvényen a hazai történelem nagy alakjai, nagyasszonyai állanak, előttük a biblia és kehely, a protestáns szimbolumok. Ott állanak a többi — részben hitéletet, részben művészetet és tudományt ábrázoló allegorikus alakok s e nagyszerű képet itt ott, izléssel gruppirozott angyalok csoportjai emelik, diszítik.

Itt most már átveszi szerepét a krónikás, leirván a szereplő személyeket, azok ruháit, jelmezét, a mint következnek; a főszereplők közül: Alexy Ilona alakította Lorántffy Zsuzsannát, ezüst színű atlasz ruhában, arany csillám-diszszel, sötét vörös bársony palástban, fehér prémmel, fején az ismeretes, jellegzetes fehér csipke átvető.

Beliczky Erzsike a szépséges Erató, a szerelem személyesítője, aranyos rózsaszín ruha, fején rózsza koszoru, kezében arany tegez, arany nyilakat tartó tarsolylyal. Messze vidéken nem lehetett volna találni e szerephez hasonló személyesítő, a kinek nyíla még sok legénynek fogja átjárni a szívet.

Fülep Margit képviselte Bornemisza Annát, világos-kék nehéz selyem ruhában, ezüsttel diszítve, gazdag ékszerekkel, fején fejedelmi korona.

Gaskó Mária volt Wesselényiné, Cserey Julia, arany-sárga selyem ruha, ezüst diszítéssel, sötét vörös bársony mente, arannyal zsinórozva, fején kalpag, kócsaggal.

Glauf Anna ábrázolta Pálóczi Horváth Máriát, elmosódott virágzatú nehéz brokát ruhában, antik ékszerekkel nyakán és fején, kezében alapítványi levél.

Glauf Margit pedig gróf Teleki Mihálynét, köröstarcasai Weér Juditot, gazdag aranydíszű nehéz fehér damaszt-selyem ruhában, ibolyaszín bársony paláttal, fején csillagos diadém, kezében imakönyv mint „a jó, istenfélő asszony“-nak.

Institőrész Mária volt a zene szöke muzsája, Euterpe, ezüsttel átszőtt rózsaszín ruhában, gazdag ezüstdíszrel, koszorúval, kezében két ezüst fuvalával.

Jaczkó Ilonka képviselte a táncművészet karsu muzsáját, Terpsychorét, ezüsttel átört fehér ruhában, gazdag rózsadíszrel, arany kobozzal, kezében.

Jády Irma volt Veres Pálné, világos selyemruhában, smaragd zöld bársonydolmányal, arany és prém díszrel, fején bársonykalpag kócsaggal.

Juraskó Aranka, mint Kalliope, a hősköltészet muzsája keltett kellemes benyomást, arannyal díszített eremeszínű ruhában, fején babérszörnyűvel, kezében ezüst kürttel.

Kubinyi Aranka volt Hungária; rajta aranyhimzésű fehér ruha, arany pánczéllal, fején aranykorona, jobb kezében ezüst jogar, baljában Magyarország címerez pajzsa. Az általa keltett illúzió teljes volt, mintegy kifejező, szép szobor maradt meg a nézők emlékezetében. — mint a jobb oldal kimagasló, domináló alakja.

Lakatos Margit, Magyarország nemtóje, a baloldalon volt középpontja a csoportosításnak, szimmetrikus elhelyezésben Hungáriával. — Szép alakján hófehér ruha, fehér virágdíszrel, fehér szárnyakkal; fején csillagkorona és leomló fátyol; jobb vállára a magyar zászló hajlott, baljában palmaágat tartott.

Lengyel Ilonka, mint Pallas Athéne volt természetes központja a tableau-nak. Vörös ruhában, gazdag aranydíszrel, aranypikkely pánczéllal, fején aranyisakkal; jobbában égő fátyla, baljában aranyégysz, mellette aranypajzs s előtte hűséges társa: a tudós bagoly. — E kép szépsége teljes volt, csak azt nem tudtuk elképzelni, hogy tagadhatta meg magát e kedves élénk lányka oly hideg, komoly szoborszépséggé? De hát ez vele járt a szereppel — és nagyon-nagyon szép volt.

Loysch Irén személyesítette a csillagászatot, Urániát, aranydíszű eremeszínű ruhában, fején hold- és csillagdiadém, jobbában aranykörző, előtte földgömb.

Lukács Margit ábrázolta a titokzatosság és ékesszólás ékes muzsáját, Polyhymniát, merengő és repkénynyel futtatott görögoszlopra könyöklő helyzetben, dusan aranyozott eremeszínű ruhájában; arannyal áttört fátyolba burkolva, fején babérszörnyűvel, igazán feledhetetlen, mély hatást idézett elő.

Medveczky Aranka személyesítette a vigjáték muzsáját: Tháliát, pajkosan, mosolyogva. Aranyos, halvány-kék ruhája, fején hármass aranyabroncs, szöke fejecskéje megkapó összhangban állott egymással. Jobb kezében hajlott aranypálcza, baljában vigjátéki álarczczal, a kép egyik legsikerültebb alakja.

Rásky Jolán volt Klió, a történelem tudós muzsája, arannyal díszített eremeszínű ruhában, fején cserkoszoru, jobbában aranyvéső, baljában márványtábla.

Stolcz Ilonka alakította Melpomenét, a tragodia muzsáját, aranydíszítésű eremeszínű ruhában, fején hármass aranyabroncsal, kezében tragikus álarcz és arany papírtekerés.

Bájós, imádkozó angyalok voltak: *Horváth* Ilonka, *Kolbay* Sarolta és *Szakall* Lenke, ezüsttől csillogó fehér ruhában, szárnyakkal és fejükön csillagkoszorúval, továbbá *Herbst* Anna, *Simkó* Mária és *Varga* Mária. Az előtérben ezüstös fehér illúzióruhában, angyalszárnyakkal, fejükön, csillagkoszorúval *Máriássy* Lili és *Ráróssy* Aranka, e két kedves kis angyal térdepeltek.

A középcsopongó főrangú leányait személyesítették: *Borsody* Margit, *Legendy* Mária, *Prányi* Izidóra, *Rakottyai* Irma, *Szova* Ilona, *Wagner* Augusztá.

A jelenkor leányai s a hitélet és a tudomány haladását képviselték: *Bikky* Irma, *Cziner* Irma, *Fülep* Ilona, *Hermann* Jolán, *Istók* Borbála, *Kriston* Mária, *Kovács* Mária, *Osváth* Katalin, *Simkó* Lujza, *Soós* Gizella, *Szabó* Lenke, *Török* Matild, *Zsuffa* Rózsa és *Varga* Ilona.

Ugy-e bár hatalmas gárdája az ifjuságnak, szépségnek? S még e mellett nagy illúziót tudott kelteni a staffage is és a rendezés.

A rendező urhölgyek: *Feketéné* Otte Hedvig és dr. *Marikovszky* Istvánné urasszonyok nemes izlését és körültekintő, aprólékosáig menő figyelmét igazolta az, hogy minden szerepet a neki legmegfelelőbb alakokkal töltötték be, ügyeltek a ruhákra, azoknak színét, milyenségét megadták; rendezték a részleteket. Az ő érdemük az a

nagyszerű hatás, melyet a szereplők aztán létrehoztak. S meg kell emlékeznünk *Kathona* Gézárról, kinek fejében született meg a terv; övé az eszme, a koncepció s övé a kivitel országnérsze. Alapötletét az egész képnek töle eredt: „a hit, tudomány, művészet Istenhez emel!“ s valóban ez eszme az élőképben megvalósult, ezt érezte mindenki — most tudják tehát meg azt is, hogy ki létesítette azt. Gyönyörű és művészi volt az ölelkező két reformátor életnagyságu képe, melyet a gymnasium kitűnő rajzprofesszora, *Schwalm* Nándor készített. A felfogás és a kivitel egyformán művészi, a min különben, kik őt ismerjük, nem is esodálkozunk. Ő róla még fogunk hallani, városunk határain kívül is. A kép egyáltalán a műstély előtt és után is a legélénkebb feltűnést keltette.

A krónikás feladata ezzel véget ért, mert a mi már ezután következett, arról valamelyik fürge lábú rendező nyujthatna élénk képet. A muzsák, istennők, angyalok és nagyasszonyok átalakultak mosolygó, bájos fiatal leányokká. S bevonult Gyula az ő hadseregével. Az első keringő édes hangjai mozgásba hozták a lábukat, a szemeket — továbbá a sziveket. S megindult a tánc. Tánczról ugyan, mint olyanról, szó sem lehetett, mert a zsufoltságától mozdulni is alig tudtunk, de az este előrehaladásával gyérült a tánczó közönség is, úgy, hogy a soupé után már lehetett némi korlátolt mozgásról is szót ejteni. Az első négyest 94 pár tánczolta. A reggel aztán hazaküldte a lányos mamákat, kik természetesen kis leányaikat is magukkal vitték — azaz a táncz befejeztetett. S a muzsák, istennők, nemtők és angyalok nyugalomra tértek, hogy a mit ébren megkezdtek, álmodjanak tovább a ragyogásról, suhanó párok-ról, ifjuságról, boldogságról, amiről csak addig álmodik az ember, míg a husz körül jár. Mert álmodni jól esik. Ime, a referens is álmodozik — füstölő lámpa, tollserezegés mellett a letűnt, fényes, édes éjszakáról.

Még csak azt emlíjük meg, hogy a souper alatt *Czinke* István gyönyörű pohárköszöntőben éltette az ott jelen volt *Kiss* Józsefet és *Pósa* Lajost, az iskola méltó büszkeségeit, s *Kiss* József szellemes és kedves tószttal válaszolt, éltetve *Czinke* Istvánt.

Agarász-verseny.

A gömörmezei agarász-egyesület folyó október hó 8. és 9-ik napjain tartotta szokásos évi agarász-versenyét a dobrai és dobóczai fensíkon. Két évben már a kies Sajó völgyön tartatott meg a verseny, de mivel sem a talaj nem volt ottan kedvező, sem a nyulállomány nem volt elegendő, ez okból jöttek vissza agarásaink a Rimavölgyére a dobrai és dobóczai fensíkra.

Térszűke miatt amennyire lehetséges, igyekeztünk referálni az élvezetes régi magyaros kedvtőlésről, a mely az embernek nemcsak szemét és lelkét gyönyörködteti, de a mellett kitűnő testedző multság is, ha azonban sorát ejthetjük, tárczarovatunkban fogunk arról bővebben megemlékezni. — Az első napon: 8-an reggeli 9 órakor gyülekezett az előkelő társaság a dobrai régi kocsmánál, a melynek esőtől vert ólomzürke falai a multban oly sok szépet láttak már. Pontosan érkeztek meg a szebbnél szebb négyes és kettős fogatok, rajtok Gömör bájos szépeivel, nyalka idősb és ifju lovasok, felnyergelt torporzó hátas paripák, kocsira pakolt nyugtalan agarak és végül a konvencziós banda, a tarka kezű Lojzi primás fekete seregével.

Csunya szürke, esővel telt lusta fodros fellegek lebegnek alacsony a tájké felett, ami a társaságot igen lehangolta és kétségessé tette a verseny eredményét.

De a kedélyek csak addig voltak borusak, míg a gyepezés „lóra“ kiállása el nem hangozott, mert az ősi idő rendesen így szokott kaczerkódni a versenyzőkkel. 9 és fél óra lehetett, midőn az első pár agarat leeresztették és a délceg lovasok árkon bokron keresztül száguldvá vették üzöbe a rozsat álmodó első tapsi-fülest. Álma valósággá lett a menekülő nyulaeskanak, mert rövid idő alatt a „Kispajtás“ nevű agar fogai között kihalte ártatlan lelkét, míg a lemaradt „Dromb“ már csak párolgó vérebe mártotta nyelvét.

Gyors egymásutánban történtek ezután az összevetések és lefutások, mert nyul volt elegendő ugyanarra, hogy az első napon már lefutott kilenc pár agar, s legtöbb kilátása lett a billikomra ifj *Szontagh* Zoltán „Kispajtás“ és báró *Vécsey* Alfonz „Vakapád“ nevű agarának.

Délután 1 órakor a fáradt társaság ebédet rögtönzött az újra kizöldült gyepon, hol a háziasszony szerepét *Ragályi* Gyuláné az elnöknl látta el az ő kedves modorával és előzékenységgel, míg az erős tokait *Ragályi* Gyula az elnök töltögette szorgalmasan.

Ebéd után a bájos hölgyek díjat tüzték ki egy versenylovaglásra, a melyre az illusztris társaságból többen jelentkeztek. — Körülbelül 1000 méter lett távolsággal kitűzve az emelkedő, nehéz talajon. Reményteljesen állottak fel a lovasok bizva önmagukban és paripájukban, s a vezényszóra eszeveszett rohamban indultak és igyekeztek a cél felé.

Jóideig *Hanvay* László huszárhadnagy vezetett, majd *Barabás* Emil huszárhadnagy került előbe, míg végre a kíváncsi társaság meglepetésére a kis *Farkas* Balázs bujlik elő sötétjép teliverjén s nagy örömrivalgás és taps között érkezik be elsőnek, s viszi el a hölgyek díját: egy csinos ezüst agarfej fogantyúval ellátott lovagostort, — s megkapta a „Dobrai győző“ nevet.

Legszébbet álmodta tehát a 12 éves kis „Balázs“, ha ugyan aludni tudott, mert ez volt az első versenye

— és álma fényesen teljesült is, s most már büszkén subogtatja lovagostortát.

Délután 4 órakor a társaság bevonult, hogy a második napra erőt gyűjtsön.

9-én reggel 10 órakor a dobóczai vasuti megállóhelynél volt a találkozás, a hol a társaság megszapordott. E napon az idő már nem volt oly kedvező mint előtte, mert csunya hideg szél fujdogált és hideg ősi eső permetezett. De hát, ha az ember szenvedélyét akarja kielégíteni, annak nincsen akadály.

Fél óra mulva együtt volt a társaság és kezdetét vette a verseny. Az előtte való napon felmaradt agarakat leeresztették és három összevetés után ifj. *Szontagh* Zoltán „Kispajtás“ és Br. *Vécsey* Alfonz „Pityi Pityi“ nevű agarai közül könnyen vitte el a „Billikomot“ az első díjat a „Kispajtás“, a második díjat pedig a „Pityi-Pityi“.

Nagy és fényes győzelem volt ez honi agarunkra, mert olyan versenytársat vert le a *Pityi Pityiben*, a melynek nagy kilátásai voltak az országos versenyre is és a Billikom idehaza maradt Gömörben.

Ezek után, a mennyiben a „Kispajtás“ nevezve lesz a szolnoki országos versenyre is, most már neki is kilátásai vannak a győzelemre.

A nevezések a következők voltak: Báró *Vécsey* Alfonz: Dromb, Pityi Pityi, Vakapád;

Ifj. *Szontagh* Zoltán: Kispajtás, Héja;

Fáy Antal: Dóra, Dáma, Suhancz, Kincsem;

Hámos Aladár: Szeles, Brávó;

Farkas Zoltán: Tréfa nevű agarak.

Összevetések: Először: Kispajtás-Dromb, felmaradt Kispajtás; Héja Pityi-Pityi, felmaradt Pityi-Pityi; Dáma-Vakapád, felmaradt Vakapád; Dóra-Brávó, felmaradt Dóra; Suhancz-Szeles, felmaradt Szeles; Kincsem-Tréfa, felmaradt Kincsem.

Másodsor: Szeles-Kispajtás, felmaradt Kispajtás; Vakapád Dóra, felmaradt Vakapád; Pityi-Pityi-Kincsem, felmaradt Pityi-Pityi;

Harmadsor: Kispajtás-Vakapád, felmaradt Kispajtás; Pityi Pityi — erővesztő a Billikomra: Kispajtás-Pityi-Pityi, felmaradt Kispajtás.

Az így végződött verseny után az egész társaság Rimaszombatba kocszott be, hol a kaszinó fényesen berendezett helyiségeiben est-ebéd és igen sikerült táncmultság volt.

Jelen voltak: *Hámos* Lászlóné főispánné, *Brinzei* Arthurné, *Farkas* Zoltánné, *Fáy* Antalné, *Hámos* Aladárné, *Máriássy* Lászlóné, *Marton* Jánosné, *Putnoky* Mórné, *Ragályi* Gyuláné, *Samarjay* Jánosné, *Szeiffert* Antalné, *Vajda* Pálné urasszonyok; *Balázs* Evike, *Gundelfingen* Maresa, *Hegyessy* Rózsa, *Kubinyi* Iza és *Aranka* urleányok.

Hámos László főispán, *Barabás* Emil hadnagy, *Brinzei* Arthur százados, *Bornemisza* Elemér, *Fáy* Antal, *Fáy* Árpád, ifj. *Fáy* Árpád, *Fáy* Elemér, *Fáy* Pisti, *Fáy* Manó, *Farkas* Ábrahám országgyűlési képviselő, *Farkas* Zoltán, *Farkas* Balázs, *Zoltán* és *Atilla*, *Gundelfingen* Elemér és *József*, *Hámos* Aladár, *Hámos* Antal, *Hanvay* József, *Hanvay* László hadnagy, *Hisnyai* Heinkelmann Béla, *Komáromy* István, *Marton* János, *Máriássy* László, ifj. *Máriássy* László és *Zoltán*, *Máriássy* Gyula, *Putnoky* Mór országgyűlési képviselő, *Ragályi* Gyula elnök, *Szakall* István, *Aladár* és *Zoltán*, *Samarjay* János, *Szakall* Kálmán főhadnagy, *Szelezky* Zoltán, ifj. *Szontagh* Zoltán és *Szűcs* András urak.

A multság gömőri szokásként csak reggel 9 órakor végződött. A zenét *Oláh* Gyula adta, az ebédet pedig *Frank* Menyhért rózsai vendéglős szolgálta fel teljes megelégedésre.

A viszontlátásig!

—y—

Hírek és vegyesek.

Olvasóinkhoz. Tisztelettel felkérjük lapunk mindazon olvasóit, kik még az előfizetést meg nem ujtották avagy hátralékaikat ki nem egyenlítették, hogy ugy az előfizetést megújítani, mint a hátralékos előfizetést kiegyenlíteni sziveskedjenek. Tisztelettel

a „GÖMÖR KISHONT“ kiadóhivatala.

Fogadtatás. *Molnár* Viktor minist. tanácsost, a vallás- és közoktatásügyi miniszter főgymnasiumi ünnepélyre kiküldött képviselőjét, f. hó 10-én a Budapestről d. u. 5 órakor érkező vonatnál főispánunk *Hámos* László, a vármegye házában pedig a vármegye nevében *Bornemisza* László alispán fogadták és üdvözölték. A megérkezés után nyomban *Druisner* György kir. tanfelügyelő is tisztelgett a miniszter képviselőjénél. — Az előkelő, tudományos és kedves modoru miniszteri képviselő főispánunknak volt vendége, ki az ő megszokott őszinte, magyaros és határtalan figyelmes, szives vendégszeretetével halmozta el a miniszteri tanácsost. Még az este tisztelgette a főispáni lakosztályban szűkebbkörű vácsonya volt, a melyre hivatalosok voltak: *Bornemisza* László alispán, *Kubinyi* Aladár tszéki elnök, *Hevesy* Bertalan, *Mihalik* Dezső, *Marton* János, Dr. *Kovács* László, városi polgármester, *Loysch* Ödön főgymn. igazgató, *Komáromy* István tb. f. szbiró, lapunk felelős szerkesztője és *Lokcsánszky* Lajos várnagy.

A rozenyói püspöki széket — mint a fővárosi újságokban olvassuk — nemsokára betöltik. Az állásra e forrás szerint *Csernoch* János néppárti képviselő van kijelölve.

Élőkép. A főgymnasium estélyén bemutatott gyönyörű élőképet közkívánatra f. hó 16-an vasárnap este 6 órakor a főgymnasium tornacsarnokában újra bemutatják a közönségnek. — Beléptidij személyenként 50 fillér. — Gyermekjegy 10 és tanulójegy 20 fillér. Az élőkép előtt és után a főgymnasium zenekara fog játszani.

Fehérkereszt-egyesületi küldöttség. A gömörmezei Fehérkereszt egyesület neh. *Andrássy* Franciska grófné, folyó hó 26-an tartandó temetésén: *Bornemisza* Lászlóné és *Hámos* László főispán társelnökök vezetése alatt küldöttségileg fogja magát képviseltetni; ezen körülményt az elnökség az egyesületi titkár *Komáromy* István által, az uradalmi igazgatónak már be is jelentette.

A konzervgyár r. t. közgyűlése folyó hó 17-én hétfőn d. u. 2 órakor lesz a takarékpénztár tanácsstermében.

A kereskedelmi min. államtitkár: gróf Serényi Béla putnoki nagybirtokos külföldi tanulmányútról már hazaérkezett, s jövő héten átveszi hivatalos teendőit.

Lányi Bertalan kitüntetése Mint értesülünk, őfelsége a király Lányi Bertalan miniszteri tanácsosnak, az igazságügyminiszterium törvényelőkészítő-osztálya főnökének — ki a helybeli kir. törvényszék bírói karának kiváló tagja volt — az igazságügyi igazgatás és a törvényelőkészítés terén tett kiváló szolgálatai elismerésül a Szent István-rend kiskeresztjét adományozta.

Esküvő. Bérczy Kálmán vm. tb. árvászéki ülnök folyó hó 25-én tartja egybekelését Kubinyi Andor kir. p. ü. igazgató kedves és művelt leányával Klemmával.

Bankett. Jurasko Jakab, az államépítészeti hivatal vezetője, műszaki tanóssá történt előléptetése alkalmából tisztelői és jó barátai folyó hó 15-én este a „Három Rózsa” éttermében kitünően sikerült bankettet rendeztek, melyen mintegy 50—60-an vettek részt, s az új műszaki tanácsost fényes ovációban részesítették.

50 év előtti növendékek A helybeli főgimnázium 50 év előtti — 1853-ban — növendékei közül életben vannak a következők: 1. Moesz Miksa földbirtokos. 2. Szelezky Dénes földbirtokos. 3. Hevessy József földbirtokos. 4. Hevessy László földbirtokos. 5. Badinyi Gyula rendőrfőkapitány. 6. Boczko Dániel nyugalmazott főszámvevő. 7. Lengyel Samu tkpéntári pénztárnok. 8. Soós Ferencz iparos. 9. Szlopovszky Péter tanító. 10. Terray Gyula lelkész főesperes. 11. Dapsy József földbirtokos. 12. Dapsy Viktor földbirtokos. 13. Fáy László földbirtokos. 14. Fáy Béla földbirtokos, kamarás. 15. Szkalos Samu tanító. 16. Martinyi József tanár. 17. Deseöfő Elek megyei főügyész. 18. Fülöp Benjámintanító. 19. Wallentinyi Samu lelkész. 20. Vozáry György törvényszéki bíró.

Vizsga. Dr. Terhes Samu, lapunk volt felelős szerkesztője, a jogtudományi doktorátust Kolozsvárott sikeresen letette.

Felülvizsgálat. Ybl műépítész Budapestről, f. hó 13-án városunkban időzött, s a már fedél alatt levő állami gyermekmenhely épületét megvizsgálta, s az átadás és megnyitás részleteit megbeszélte Hámos László főispánnal, kinek szívesen látott vendége volt.

Hivatalvizsgálat. Főispánunk, folyó hó 13-án, titkárja kíséretében a Garamra utazott, hogy a nándorvölgyi fősolgabírói hivatalt 14-én megvizsgálja. A vizsgálat megtörtént s főispánunk a járási fősolgabírói hivatalt példás rendben találván, Tomory Géza fősolgabírónak elismerését fejezte ki. Folyó hó 15-én a főispán városunkba visszaérkezett és számonkérő székét tartott.

Kitüntetett tanító A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Bahéry József pohorellai róm. kath. elemi népiskolai tanítókat a negyven évi hű szolgálatokért járó díszérmet adományozta.

Esküvő. Stelkovits István vármegyei tisztviselő, f. hó 10-én tartotta esküvőjét Braun Gizella vármegyei tisztviselőnővel. A fiatal párra az egyházi áldást Szalóczy Dániel ev. ref. lelkész adta

Köszönet. Mindazon uraknak urasszonyoknak és urleányoknak, a kik gimnáziumunk jubiláris és felavatás ünnepsége fényének emelésében részt követték, részint közvetlen szereplésükkel is tevékeny részt vettek: ez uton is halás köszönetét fejezi ki a rendező bizottság

A város jövő évi építkezései amint halljuk, már előirányoztattak. Szükség volna bizony sok szépítésre, javításra. Hogy azonban adózó polgáraink tulságosan megne terhelhessenek egy esztendőben, egyelőre csak a legszükségesebbek kerülnek sorra. A jánosi-utcai rozzant hid kicserélésre vár. A nagyhid-utczát is napvilágra kellene hozni mélyen sülyedt voltából. Az új gymnasium aktualissá tette a pokorágyi-utca járdával való ellátását. Az emelendő új leányiskola maga után vonja a Hunyadi-utca parkírozását, járdáját; el fog tűnni ellenben az ott folyó patak s felette sétány fog vezetni. Fel kell bontani a Ferenczy-utca kövezését is, csak hogy uira lerakhasák, természetesen kevésbé gyorsan. A Rimát is meg kell fékezni vagy két helyen, nehogy a parti birtokokok egyszer birtok nélkül maradjanak. Mindez körülbelül 40000 korona összeget emészt fel. Az új vágóhidról nem is merünk beszélni, csak suttogva. Csak az előirányzott összeget megadják a város böles atyái!

Baleset. Általános részvétellel halljuk a szomorú hírt, hogy Bobok Tivadar a rimamurány-salgótarjáni vasmű-részvénytársaság közszeretében álló erdőmestere folyó hó 14-én a reggeli órákban Rimabrézóról hivatalos körútra indult kocsin. Utközben egy terhes szekérral találkozott, mitől lovai megbokrosodva ragadni kezdtek; az erdőmester erre kiugrott a kocsiból és oly szerencsétlenül, hogy egyik lábát két helyen törte el.

Halálozás. Török József helybeli fésűs-mester, 67 éves korában, f. hó 8-ikán meghalt. Hétfőn nagy részvét mellett temették el.

Konzervgyárunk kitüntetése. Az országos magyar kertészeti-egylet Budapesten a Vigadó nagytermében országos gyümölcskiállítást rendezett, melyen a rimaszombati konzervgyár is jelentékeny mennyiségű és változatos termékkel vett részt. Az izlésesen összeállított és szépen felszerelt kollektzió méltó feltűnést keltett a kiállításon s József főherceg fenséges nevével Klotild főhercegnőszónnyal együtt megszemlélte a gyár termékeit s élénken érdeklődött a gyár iránt. Tallian Béla földművelési miniszter szintén alaposan megszemlélte a gyár kiállítását s a vezető Németh Zoltán a miniszter érdeklődésére kifejtette előtte, hogy a gyár működésében különös súlyt fektet arra, hogy a környékbeli földbirtokosok gyümölcstermelését fokozza és a szükségletet ez uton szerezze be. A miniszter behatóan megszemlélte a dusan felszerelt kollektziót s megjegyezte, hogy a gyár termékeit már Karlsbadból ismeri és tudja, hogy a fiatal gyárvállalatnak nem csekély érdeme az, hogy a magyar gyümölcs konzerveknek az osztrák fürdőhelyeken is piacot, kelendőséget tudott szerezni. A miniszter Németh Zoltánnak elismerését fejezte ki s további támogatását is kilátásba helyezte. — A jury a konzervgyárat *állami aranyéremmel tüntette ki*, s valószínű, hogy a gyár kiállítását megtekinti a király is, ki ígéretet tett, hogy megnézi a kertészeti egyesület nagy érdeklődésnek örvendő kiállítását.

Eladó burgonya. A vármegyei központi inségügyi bizottság folyó hó 15-én tartott ülésében kimondta, illetve elhatározta, hogy az inségesek részére vásárolt burgonyából 3400 mázsát piaci áron, részint Rimaszombtatban, részint a járási székhelyeken el fog árúsitani. Rimaszombtatban a vármegyeházán a hivatalos órák alatt kapható a burgonya.

A gömőri faipar részvénytársaság a múlt napokban tartotta évi közgyűlést Pelsőczön, Szentiványi Árpád elnöklésével. Az évi jelentés szerint, e vállalat fokozatos lendületet vett és a faárak igen szép keresletnek örvendek, úgy, hogy az utóbbi időben már a kiviteli piac is élelkebb mozgalmat tüntet föl. Az üzemműtatás szerint a nyereség kitett 11.220 koronát.

Elgázolás Boris Dori János oszgyáni szabadságos katonát, f. hó 12-én, a várgedei megállóhelyen, a 6 órákor berobogó személyvonat, ismeretlen körülmények között elgázolta. Az elgázolt nyomban szörnyet halt.

Nem ég a villany. Városunkba nagy költséggel bevezették a villanyt és — mondhatjuk igen drágán is fizetjük annak használatát. Most többen panaszkodnak és fel is kértek bennünket, hogy lapunkban fejezzük ki megbotránkozásunkat a felett, miszerint épen abban az időben, midőn sok idegen volt városunkban, mondott esőtörtököt a villany. 10-én — hétfőn este — midőn a vidéki küldöttségek tiszteletére ismerkedési estélyt rendeztek, lámpavilág mellett kellett egy pár embernek a „Tompá”-vendéglőből hazamenni éjnek idején, mert az utcán már 11 órákor egyetlen egy lámpa sem égett. Másnap este pedig a főgimnázium tornacsarnokában, hol az ünnepség lefolyt, aludt ki a villany a közönség nagy bosszuságára. — De e mellett másfelől magán háztulajdonosoktól is jön a panasz, kik villannyal világítanak, hogy a villanyos társaság emberei néha-néha megnézik a vezetéket s akkor is egy pár rövid odavetett szó után tovább állnak. Ajánljuk ez uraknak viselkedését az igazgatóság figyelmébe.

Felülfizetések. A rimaszombati egy. prot. főgimnázium jubiláris ünnepekor rendezett jótékonycélú műestély bevétele összesen 1131 korona volt. Felülfizettek: Bruckner Károly 2 koronát, Dapsy József és neje 10 koronát, Jurasko Jakab 5 koronát, Hevessy Bertalan 10 koronát, Hámos László 20 koronát, dr. Molnár Viktor min. tan. 10 koronát, Szentiványi Árpád 10 koronát, X. főgimnáziumi tanár 3 koronát. Fogadják a nemes adakozók ez uton is halás köszönetét a rendezőségnek.

Előmunkálati engedély A losonez-vidéki h. érdekű vasut meghosszabbításaként tervezett poltár—kokovai vasut Kokova állomásától, az államv. Nyustya-Likér állomásától az államvasutak Rimabánya állomásáig vezetendő gőzvasutra az előmunkálati engedélyt egy évre meghosszabbította.

Gömör-Kishont t. e. vármegye törvényhatósági bizottsága által Rimaszombtatban 1904 évi október hó 24—25-én tartandó rendes közgyűlés

tárgysorozata:

(Folytatás.)

40. 10678. ügyészi vélemény Pelsőcz község képviselőtestülete által a községi kocsmaház hasznosítására tárgyában hozott határozat, illetve szerződés jóváhagyása érdekében.
41. ad. 12102. ügyészi vélemény Gesztes község tulajdonát képező kocsmaépület bérbeadására vonatkozó szerződés jóváhagyása érdekében.
42. ad. 12107. ügyészi vélemény Rimaszécs község vágtatási szabályrendeletének jóváhagyása érdekében.
43. ad. 11989. 10963. ügyészi vélemény Rozsnyó város vadászterületének bérbeadása és ez ellen Alitiz Pái által beadott kérvényre vonatkozólag.
44. ad. 12100. ügyészi vélemény Bugyikfala község kocsmaépületének bérbeadására vonatkozó szerződés jóváhagyása érdekében.
45. 10215. ügyészi vélemény Sumjác község képviselőtestülete által vízvezeték költségeinek megállapítása, illetve törlesztéses kölcsön utján fedezése tárgyában hozott határozat jóváhagyása érdekében.
46. 7700. Rimaszombati m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség véleményes jelentése Dornó község 1903. évi mezőgazdasági alap számadása tárgyában.
47. 2641. Klenócz község képviselőtestülete által népkönyvtár létesítése tárgyában hozott határozat jóváhagyása.
48. 11553. Gömörmegyei községi és körjegyzői egylet kérvénye jegyzői fizetési alap létesítése iránt.
49. 10896. Alispáni végzés a závadkai tűzkárosultak részére 100 korona segély kiutalásáról.
50. 11073. Özv. Czibur Kálmánné köszönő levele férje elhalálása alkalmából hozzá intézett részvétiratért.
51. 4054. Rimaszombati m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség véleményes jelentése Kokova község hátrálékos pótdadónak törlése tárgyában.
52. 10022. Rimaszécsi járásbeli fősolgabíró a rimaszécs—ózdai viczinális utibizottság kérvényét, melyben ezen utnak a törvényhatósági utak sorába való felvételét kéri, — betérjeszti.
53. 8047. Rimaszombati járásbeli fősolgabíró Kiette község vadászterületének bérbeadására vonatkozó szerződést betérjeszti.
54. 8048. Rimaszombati járásbeli fősolgabíró Babaluska község vadászterületének bérbeadására vonatkozó szerződést betérjeszti.
55. 8679. Rimaszombati járásbeli fősolgabíró Rimabrézó község vadászterületének bérbeadására vonatkozó szerződést betérjeszti.
56. 6457. Varmegyei főorvos Raás, Lévárt. Lénártfala és Pelsőczardó községek képviselőtestületeinek a községi baba fizetését megállapító határozatát véleményes jelentésével betérjeszti.
57. 6980. Varmegyei főorvos Feketepatak és Henzlova községek képviselőtestületeinek a községi baba fizetését megállapító határozatát véleményes jelentésével betérjeszti.
58. 11231. Varmegyei alispán a vármegyei székház fűtéséhez szükséges tűzifa szállítására Schweitzer Dáviddal megkötött szerződést bemutatja.
59. 10299. Varmegyei főjegyző a folyó év II ik

negyedéről felvett számonkérő széki ülés jegyzőkönyvét bemutatja.

60. 11432. Koreny József országos iparművészeti iskolai tanuló kérvénye segély utalványozása iránt.

61. 9174. Rimaszombati m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség véleményes javaslata a jolsvai siketnéma intézet javára megszavazott 2000 korona segélynek mely alaphól leendő kiutalása tárgyában.

62. Járásbéli fősolgabírák véleményes jelentéseik a községi számadások megvizsgálásához elnökök kiküldése tárgyában.

63. 11713. Lukács Géza vármegyei főjegyző előterjesztése a főjegyzői tisztihajdúi szolgálat ügyének rendezése tárgyában.

64. 9969. Járási fősolgabírák és városi polgármesterek jelentéseik községi segélyalapok létesítése ügyében.

65. 11510. Budapesti magyar védő-egyesület kérvénye az egyesület tagjai közé való belépés iránt.

66. 10636. Rimaszombati m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség véleményes előterjesztése Neumann József kórházi költségének törlésbe hozatala érdemében.

67. 8524. Belügyminiszteri rendelet a Rippancs Zsuzsi kórházi gyógyköltségének megtérítése tárgyában.

68. A vármegyei községek költségvetésének és zárszámadásainak jóváhagyása érdemében előterjesztett számvevőségi javaslatok.

Ezenek kívül a közgyűlést 8 nappal megelőzőleg beérkezhető egyéb ügyek közül a törvényhatósági bizottság fennálló határozata értelmében már csakis a sürgős és halaszthatatlan intézkedést igénylő ügyek fognak tárgyalás alá vétetni.

69. 11610. Varmegyei utipénztár 1905. és 1906. évi költségelőirányzatának tárgyalása s kiadó jelentése annak 15 napon keresztül közszemlére kitételéről.

70. 12328. Belügyminiszteri rendelet a járási számvévk elhelyezési, illetve berendezési költségeinek fedezése tárgyában.

71. 12413. Keresk. ministeri rendelet a vármegye területén lévő állami közutak fedanyag szükséglete szállításának 6 évre való biztosítása tárgyában.

72. 12270. Tomory Géza garamvölgyi járásbeli fősolgabíró kérelme irodaátalányának megállapítására vonatkozólag.

73. 12373. Varmegyei II-od aljegyző a folyó évi október hó 7-én tartott inség bizottsági ülés jegyzőkönyvét betérjeszti.

74. 12416. Bizottsági jelentés a magyar nyelv sikeres tanítása körül érdemeket szerzett néptanítók mikénti megjutalmazása tárgyában.

75. 12265. Varmegyei központi díjnokok kérvénye fizetésük felemelése iránt.

76. 12206. ügyészi vélemény Malé község képviselőtestülete által tűzifescsendő beszerzése tárgyában hozott határozat jóváhagyása érdekében.

77. 12377. ügyészi vélemény Rozsnyó város képviselőtestülete által épületla eladása tárgyában hozott határozat jóváhagyása érdekében.

78. 12406. ügyészi vélemény a tamásfalai körjegyző választás ellen Kapor János és Soltész Adolf által beadott felebbezésre vonatkozólag.

79. 12149. Bizottsági jegyzőkönyv a dobsinai gőzfűrés áthelyezésének megvizsgálása kérdésében.

80. 12191. Özv. Binét Józsefné kérvénye a sajpüspöki hid vámbérletének az eddigi bérösszeg fizetése melletti meghagyása iránt.

81. 3729. Alispáni határozat a putnok—dienesfalai 105. számú telekjegyzőkönyvben Bodnár Zsófia javára bekebelezett haszonélvezeti jogtörlése és a vármegyei tisztí főügyész bélyegköltségeinek kiutalásáról.

82. 11662. ügyészi vélemény Csiz község telek- és házvásárlására szükséges kölcsön felvétele tárgyában.

83. 10806. Alispáni végzés özv. Árvai Jánosné gyógyköltségének kiutalványozásáról.

84. 12313. Rozsnyói járásbeli fősolgabíró a járási inségügyi bizottság jegyzőkönyvét betérjeszti.

Szerkesztői üzenetek.

Papus. Most nem közölhetjük.

Fruska. Ne rejtőzködjön a rózsaszínű függöny mellett, mutassa meg aranyzóke haját és gyönyörű nagy kék szemét.

Kiadó bolt.

Rimaszombtatban, az Erzsébet-tér legnagyobb forgalmu részén egy bolt — nagy kirakatablakokkal, — hozzá tartozó raktár-helyiségek és lakással 1905. év február hó 1-től bérebe kiadó. — A feltételek iránt tudakozni lehet: **idő Gaskó János és társa** bórkereskedésében.

Árverési hirdetmény.

Kövi község előljárosága ezennel közhírré teszi, hogy a község tulajdonát képező és határában fekvő 130. és 190. népsorszámu két vizimalom az 1886. évi XXII t.-cz. 120. § a értelmében egy egyenként, mint együttesen is — 1905. évi január hó 1-étől kezdődőleg három egymásután következő évre Kövi községhezánál folyó évi november hó 3-án d. e. 9 órákor nyilvános árverésen hasznosbérbe fog adatni.

Ezen malomok egyike, a **felső malom** egy a legjobb karban lévő hengerműszerkezettel van ellátva, az **alsó malomhoz** pedig, egy makórló is tartozik.

Az árverési feltételek Köviben, a községhezánál megtekinthetők.

Kövi, 1904. évi október hó 12-én.

Zimann Danó,
körjegyző.

Nandrassy Mihály,
közs. bíró.

Rizike.

Öt kilos posta-böddön 6 korona. Szállit: **Kuchta Dániel Tiszolcz.** 2—10

Eladó ház.

Rimaszombatban, a **Pokorágyi-utca 15. szám alatti** külön udvarral bíró ház, — az új főgymnasiumi épület közelében, — mely három szoba, előszoba, konyha, kamara és mindenféle mellékkeliségekkel bír, szabad kézből örök áron eladó. Venni szándékozók forduljanak **Cseh János-hoz** Szíjjártó-utca 26. szám alá. 3-3

Árverési hirdetmény.

Kövi község előljárásága ezennel közhírré teszi, hogy a község tulajdonát képező s területén lévő 14. népsorszámu, a jelen kor kívánalmainak megfelelően ez év folyamán felépített **vendéglő** két pinczével együtt, az 1886. évi XXII. t.-cz. 120. § a értelmében — 1905. évi január hó 1-étől kezdődőleg három egymásután következő évre Kövi községbázánál folyó évi **november hó 3-án** d. e. 9 órakor nyilvános árverésen fog haszonbérbe adatni.

Az árverési feltételek Köviben, a községbázán megtekinthetők.

Kövi, 1904. október hó 12. én.

Zimann Danó,
körjegyző.

Nandrassy Mihály,
közs. bíró.

Kiadó lakás vagy eladó ház!

A Deák Ferenc-utca 12. sz. a. bolt, 3 szobás lakás és mellékkeliségekkel folyó évi **november 1-től** haszonbérbe **kiadó**, esetleg örök áron **eladó**.

Az Andrassy-ut 3 sz. alatti 258 négyszöglet kitevő 18 négyszöglől széles utczaik telek hasonlóan **eladó**. — Értekezhetni lehet: **Institórisz Endre** ügyvéddel, Rimaszombatban.

2-3

Árverési hirdetmény.

Jolsva r. t. város tulajdonát képező **fürdő**, a hozzá tartozó **jégverem** és **kerttel** együtt, mely utóbbiban **tennis** és **tekepálya** is van, valamint az „**Utolsó Fillér**” nevű korcsma helyiség folyó évi **október hó 20-án** délelőtti 10 órakor Jolsván, a városháza tanácstermében megtartandó nyilvános árverésen 1905. évtől kezdődő 3 évre haszonbérbe adatik.

Árverési feltételek addig is a polgármesteri hivatalnál megtekinthetők.

Jolsván, 1904. október hó 9-én.

Basilidesz, polgármester.

HOLLÓSY JÓZSEF

első és legrégebbi temetkező-vállalata RIMASZOMBATBAN.

Érc- és fakoporsók gyári bizományi raktára.

Butorkereskedés, asztalos műhely.

Losonci-utca 21. és Kossuth Lajos-u. 19. sz. saját házában. Alapított 1864. Alapított 1864.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség tudomására, hogy az 1864. évtől fennálló **temetkező-vállalatomban** ez idő szerint az **ország legelső gyárainak érc- és fakoporsó** készítményeit **birom raktáron bizományba**.

Halálózások alkalmával a szomorodott felek **raktáramban a szükséges összes kellékeket**, különféle minőségben és választékban — mérsékelt áron — **feltekinthetik**; van raktáron mindenféle alakú és nagyságú, diszes és egyszerű **érc- és fakoporsó, szemfedő, lepedő, fejpárna és fejdísz, harisnya és cipő, gyertya** a ravatal körül és az egyházi személyek részére, **sirkoszorú, koszorúszalag** különféle szélesség és színben, **mű- és díszvirág** a koporsó és halottas szoba díszítéséhez stb. stb. Tartok **halottas koosikat** egyenruhás szolgáloménnyel.

Továbbá ajánlok halottkémi jelentés kieszközlésére, sírhely kiadására, harangoztatás, halottas szobának és környékének feketével való bevonására és díszítésére, gyászjelentések készítése és szétküldésére, az egyházi személyeknek a végtiszteség megadására való felkérésére stb.

Butorokból nagy raktárt folyton, itt a leg-egyszerűbbtől a legdivatosabb tárgyak is feltalálhatók és minden jutányos áron; igen **alkalmas vásárlás menyasszonyi berendezésre**.

Épületi asztalos munkák bármilyen kivitelben, a legjobb anyagból **műhelyemben szintén készül**.

Szolgáltatásomat és raktáram nagy választékát a n. é. közönség jóakarata ajánlva, vagyok

kiváló tisztelettel

HOLLÓSY JÓZSEF,

temetkezérendező, butor- és épületasztalos.

25-*

Fontos hölgyeknek!

Főváros mintájára rendezte be üzletét **BERGER ADOLF** helybeli **rőfös- és divatkereskedő** Deák Ferenc-utca 18. szám alatt, melyben ajánlja **nagy raktárát bel- és külföldi ruhakelmékben**.

Ujdonságok: selyem-, bársony-, és szövet-blouse-szővetekben.

Nagy választékban menyasszonyi kelengyék, u. m. kész női fehérneműek, grádlík, chiffonok és szépeességi vásznak.

Dús raktár bouret- és csipkefüggönyökben, ágy- és asztalterítőkben, stb., mely ujdonságoknak szives megtekintését kéri kiváló tisztelettel

Rimaszombat, 1904. október hó

BERGER ADOLF.

Verseny tárgyalási hirdetmény.

67.660. sz. — A magyarországi királyi államépítészeti hivatalok területén lévő állami közutakon az 1905., 1906., 1907., 1908., 1909. és 1910. években eszközöndő kavicsszállítás biztosítása céljából az alább közölt határoapokon a kereskedelemügyi magyar királyi minisztériumban és az illető államépítészeti hivatalok helyiségében zárt írásbeli ajánlatok utjan nyilvános verseny tárgyalás fog tartatni és pedig, folyó évi október hó 29-én a budapesti, székesfehérvári, szegszárdi, esztergomi, komáromi, magyaróvári, szombathelyi, veszprémi, zalaegerszegi, kaposvári és soproni,

folyó évi október hó 31-én a pozsonyi, nyitrai, aranyosmaróthi, ipolysági, trencsényi, balassagyarmati, besztercebányai, alsókubini, lipótszentmiklósi, turócszentmártoni, löcsei, **rimaszombati**, kassai, miskolci és egri,

folyó évi november hó 2-án a beregszászi, nagyszőlősi, ungvári, sátoraljaújhegyi, eperjesi, mármaroszigeti, nagyvárad, aradi, debreczeni, nagykarolyi, zilahi és makói.

folyó évi november hó 4-én a kolozsvári, deési, besztercei, tordai, nagyenyedi, nagyszabeni, marosvásárhelyi, szepszentgyörgyi, brassói, fogarasi, segesvári, csikseredai és székelyudvarhelyi és

folyó évi november hó 7-én a temesvári, nagybecskereki, lugosi, dévai és pécsi m. kir. államépítészeti hivataloknál.

Felhivatnak ennél fogva vállalkozni kívánók, hogy ajánlataikat a kereskedelemügyi m. kir. minisztérium segédhivatalainak főigazgatójához vagy azon államépítészeti hivatalhoz címelve, a melynek kezelése alá az illető állami közút vagy közutszakasz tartozik, legkésőbb a kitűzött tárgyalási nap délelőtti 10 órájáig nyújtsák be. A később érkezett ajánlatok, valamint a bármikor beérkezett táviratok és utóajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlat öt pecséttel zárt borítékban a címzés felett világosan kiírandó az államépítészeti hivatal és azon állami közút neve, a melyre az ajánlat vonatkozik.

Az ajánlatok az államépítészeti hivatalokban átvehető ajánlati és felosztási kimutatási minta szerint teendők meg.

Azon esetben, ha ajánlattevő a kereskedelemügyi miniszter által elfogadott s az államépítészeti hivataloknál kitett kömintától eltérő kőanyagot kívánna szállítani, ennek saját pecsétjével ellátott két mintáját ajánlatához mellékelni és egyúttal a felosztási kimutatás 6. rovatában a termelési helyet is megjelölni tartozik.

Az árnak a kereskedelemügyi miniszter által elfogadott és az államépítészeti hivataloknál kitett mintával azonos vagy bár attól eltérő, de legalább is oly jó minőségű anyagra kell vonatkoznia.

A benyújtott ajánlatok vissza nem vonhatók és mindegyik ajánlattevő ajánlatának beadásától számított nyolcz hétig kötelezettségben marad.

Minden egyes államépítészeti hivatal területén átvonuló állami közúti vonalra külön ajánlat nyújtandó be. Az állami közútnak csupán egyes részeire tett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Ugy az ajánlat, mint a hozzá mellékelte felosztási kimutatás szabályszerű bélyeggel látandó el és mindkettő az ajánlattevő által aláírandó.

A bánatpénznek az állampénztárba vagy az adóhivatalba történt befizetését igazoló nyugta az ajánlathoz csatolandó.

A bánatpénznek a tárgyalásnál alapul szolgáló felosztási kimutatásban kitett mennyiség után, az ajánlott árak összegének 5%-át kell kitennie.

Készpénz vagy értékpapír az ajánlathoz nem melléklendő.

Azoknak az ajánlattevőknek, a kiknek ajánlata el nem fogadtatott, bánatpénze az árlejtés eredménye feletti határozathozatal után fog kiadatni, illetve az intézkedés a kiadás iránt megtétetni.

A tett ajánlat vállalkozót azonnal, a kincstárt azonban csak azon naptól fogva kötelezi, melyen azt a kereskedelemügyi miniszter elfogadja.

A szállítási szerződés és részletes feltételek, az ajánlati minta s ennek mellékelte képező felosztási kimutatás és köminták, az államépítészeti hivataloknál a szokott hivatalos órákban átvehető, illetve megtekinthetők.

Kelt Budapesten, 1904. évi október hó 4-én.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

Ügyvédi, szolgabírósi, községi közigazgatási nyomtatványok

a legújabb miniszteri rendelet szerint, — továbbá

mindenféle irodai szerek jutányos árban kaphatók:

Ifj. RÁBELY MIKLÓS

könyv- és papirkereskedésében Rimaszombat, Deák F.-utca.

Ugyanott könyv- és könyvmai munkák, könyvkötések diszes és egyszerű kivitelben elvállaltatnak.